

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

VENDREDI 19 JANVIER 2024

Après-midi

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aankomst van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

VRIJDAG 19 JANUARI 2024

Namiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 13.20 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
13 h 20 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Auditions dans le cadre du volet "Approche en
chaîne" de:**

- M. Tim Stroobants (VECK);
- Mme Deborah Van Humbeeck (directrice CLB
Bruxelles);
- Mme Liesbeth Kennes (expert abus sexuel et
ancienne collaboratrice du CAW).

**Hoorzitting in het kader van het luik
"Ketenaankomst" met:**

- de heer Tim Stroobants (VECK);
- mevrouw Deborah Van Humbeeck (directrice
CLB Brussel);
- mevrouw Liesbeth Kennes (expert seksueel
misbruik en voormalig medewerkster bij het
CAW).

De **voorzitter**: Collega's, ik verwelkom onze
volgende gasten: de heer Tim Stroobants van het
VECK, mevrouw Deborah Van Humbeeck,
directrice van het CLB Brussel en mevrouw
Liesbeth Kennes. Zij is hier vandaag in haar
hoedanigheid van experte seksueel misbruik. Zij is
ook voormalig medewerkster bij het CAW, maar
het CAW komt volgende week ook nog naar onze
commissie. Die nuance geef ik nog mee.

Welkom allemaal en dank voor uw komst. Ik moet
u eerst vragen om de eed af te leggen.

Wij zijn een onderzoekscommissie. Dat houdt ook
in dat ik u eerst even de juridische context van de
eetaflegging moet duiden.

Mijnheer Stroobants, mevrouw Van Humbeeck,
mevrouw Kennes, ik herinner u eraan dat conform
artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het
parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van
30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het
Wetboek van strafvordering omschreven onder-
zoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer
getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik
de aandacht te vestigen op het laatste lid van
artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk
iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar
waarheid een verklaring af te leggen, zich zou
kunnen blootstellen aan strafvervolgning en der-
halve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g,
van het internationaal verdrag inzake burger-
rechten en politieke rechten van 19 decem-
ber 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981).
Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen
wanneer u meent dat uw publieke verklaring later
tegen u zou kunnen worden gebruikt in een
strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u,
krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse
getuigenis kan worden gestraft met een
gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en
u voor een termijn van ten minste vijf en ten
hoogste tien jaar kunt worden ontzet uit het recht
om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van
voornoemde wet de geheimhouding van uw
verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om
verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met
gesloten deuren en waarvoor de commissie zich
uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in

acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De heer Tim Stroobants, mevrouw Deborah Van Humbeeck en mevrouw Liesbeth Kennes leggen de eed af.

Wij zijn zeer blij dat u bereid bent gevonden om in onze commissie te komen getuigen. U bent natuurlijk wegens uw werkzaamheden en expertise gevraagd. Ik stel voor dat wij u allen een toelichting laten geven, met nadruk op de pijnpunten die u ervaart, want daarop zal de onderzoekscommissie antwoorden moeten bieden. Wij zullen alle sprekers aan het woord laten. Daarna is het aan de commissie om fractie per fractie vragen te stellen, in een opeenvolging van vraag en antwoord. Dat is een veel handigere manier van werken, aangezien de sprekers gemakkelijker kunnen bijhouden waarop er geantwoord moet worden.

Tim Stroobants: Mevrouw de voorzitter, geachte leden, hartelijk dank dat u ons hier wilt horen en nog veel meer dank dat u een belangrijke thematiek ter harte neemt, waardoor u een stem geeft aan al wie veel te lang geen stem heeft gehad.

Ik zit hier namens het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling. Ik zal dat wat situeren. Wat is het en wat zijn onze opdrachten? Weet alvast dat het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling ook een partnerorganisatie is van een aantal andere organisaties. Ik zit hier dus ook voor een stuk als spreekbuis namens de Vertrouwenscentra Kindermishandeling in Vlaanderen, Echo-Lotgenotenwerking, Nupraatikerover.be, wat een hulpverlening voor minderjarigen is, en de hulplijn 1712, die door de Vertrouwenscentra Kindermishandeling en de CAW wordt georganiseerd. Ook namens die achterban zal ik u dus te woord staan.

Ik vind het signaal dat u met de commissie geeft – dit is natuurlijk vanuit mijn perspectief heel logisch – zeer belangrijk, want wij nemen de thematiek en problematiek zeer serieus. Het feit dat die vanuit de slachtoffers wordt benaderd en dat zij als uitgangspunt worden genomen, is een heel belangrijk gegeven en een belangrijk signaal dat mij hoopvol stemt dat wij in de toekomst echt verandering zullen zien, zodat wij over tien jaar niet met dezelfde problemen zullen worden geconfronteerd, en dat er toch wel degelijk een

aantal stappen vooruit worden gezet.

Ik vind het dus een hoopvolle start. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is ook dat wij het verborgene van de problematiek moeten tegengaan. Wij moeten de stilte rond seksueel misbruik, kindermishandeling, onveiligheid van kinderen en kinderen in gevaarsituaties doorbreken. Dat gebeurt niet vanzelf. Wij moeten daar zeer actief op inzetten en wij doen dat via verschillende signalen, maar ook dit huis en het beleid hebben daar natuurlijk een belangrijke rol in. Dat maakt mij hoopvol.

Ik wil daarbij ook meegeven dat het belangrijk is om herstelgericht te werk te gaan. Dat vertrekt vanuit het benoemen van bepaalde dingen en betekent ook dat wij moeten nagaan waar onze verantwoordelijkheden en de veranderingsmogelijkheden liggen. Wij mogen ons daar niet snel van af maken, maar moeten daar grondige oefeningen rond opzetten. Voor mij is dit daarin natuurlijk een heel belangrijke stap. Met andere woorden, ik vind de context waarin wij gehoord kunnen worden, zeer belangrijk en zeer goed.

Ik geef u toch enig zicht op wie wij zijn. Enerzijds kan men zeggen dat wij de Vertrouwenscentra Kindermishandeling zijn. Die ontvangen meldingen van professionals die zich zorgen maken over kinderen. Zij kunnen theoretisch gezien – er zijn natuurlijk altijd praktische belemmeringen – met elke zorg bij een Vertrouwenscentrum terecht voor advies en voor ondersteuning en waar nodig kan een Vertrouwenscentrum ook actief hulp verlenen aan kinderen, hun gezinnen en de omstaanders. Het Vertrouwenscentrum zal dan de kindpositie bewaken, het nodige doen om die belangen weer centraal te zetten, samen met de betrokkenen hulp op te zetten en herstel mogelijk te maken.

Daarnaast hebben zij ook belangrijke mogelijkheden wat uitwisseling met Justitie en politie betreft, onder andere via de ketenaanpak intrafamiliaal geweld. De Vertrouwenscentra kunnen ook jeugdbescherming aanvragen bij de jeugdrechter. Dat betekent dat wij, als wij binnen de hulpverlening inschatten dat de veiligheid onvoldoende goed is gewaarborgd, ondanks de ondersteunende stappen die wij zetten, bescherming kunnen aanvragen via een jeugdrechter. Dat betekent dat de Vertrouwenscentra zich wat positioneren tussen de echt vrijwillige hulpverlening en de meer gedwongen hulpverlening en constant bewegen op dat continuüm.

Daarnaast zijn er ook de chat Nupraatikerover.be en de hulplijn 1712. Het Vlaams Expertisecentrum

Kindermishandeling is een Vlaamse partnerorganisatie die ervoor probeert te zorgen dat de Vertrouwenscentra Kindermishandeling goed samenwerken, dat de expertise daar verder wordt ontwikkeld en dat die expertise ook kan worden uitgedragen naar vele anderen in de samenleving die ook een opdracht hebben in het omgaan met de thematiek. Dat betekent dat wij onder andere projecten opzetten om professionals te ondersteunen.

Onze missie wordt verwoord op de titelpagina van ons jongste jaarverslag: wij willen geweld, dat er niet hoort te zijn, aanpakken. Wij zetten detectie centraal. Als er kindermishandeling wordt gedetecteerd, willen wij die duurzaam stoppen en herstel nastreven.

Ik kan heel abstract spreken over al onze opdrachten inzake expertiseopbouw en deskundigheidsbevordering, maar wij hebben als overtuiging dat wij die zo praktijkgericht mogelijk moeten maken. Op een van onze slides staan een aantal beelden die u een blik geven op de soort projecten waarmee wij dat doen.

De kindreflex is daarbij zeer belangrijk. In essentie is die heel eenvoudig: de kindreflex gaat erover dat wij elke professional stimuleren om in beeld te brengen of er ook kinderen zijn. Denk bijvoorbeeld aan spoeddiensten, die heel wat volwassenen ontvangen met bepaalde letsels en verhalen, aan de Vlaamse Justitiehuisen, waar wij dat hebben geïmplementeerd, de CAW, de geestelijke gezondheidszorg, de drughulpverlening en dergelijke. Zij zijn allemaal mee in het bad van de kindreflex getrokken, waarbij wij hun vragen om van in het begin oog te hebben voor de kinderen achter de volwassenen en hun handvatten aanreiken en hen uitrusten om daarmee om te gaan, om het ouderschap te ondersteunen, om de veiligheid van kinderen in te schatten en weer te herstellen waar nodig.

Wij hebben echter evengoed projecten rond onderwijs. Handle with Care is daar een voorbeeld van. Elke politie-interventie rond intrafamiliaal geweld zal gepaard gaan met een signaal naar de school. Het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling heeft daaromtrent een heel begeleidingstraject opgezet. Dat is een van de innovatievere projecten die wij nu doen in het Mechelse, maar wij zullen die proberen te verbreden naar heel Vlaanderen. Wij hebben met het jeugdwerk bijvoorbeeld het project KIMIWA opgezet, wat staat voor 'Kindermishandeling, wat is dat en wat kan jij doen?', zodat jeugdwerkers, die ruim een miljoen kinderen per jaar ontmoeten, hier alert voor zijn en uitgerust worden om ermee om te gaan. Dat zijn allerhande projecten die wij opzetten

om hier stap voor stap beter in te worden.

Zoals ik al zei, ontvangen de Vertrouwenscentra Kindermishandeling meldingen van professionals. U kunt zich de cijfers wel enigszins voorstellen. Wij ontvangen jaarlijks iets meer dan 7.000 meldingen van professionals. Dat zijn unieke meldingen, geen hermeldingen of dubbele meldingen, voor omzeggens 10.000 kinderen. Daarnaast zijn er nog de 1712-hulplijn en de chatgesprekken op Nupraatikerover.be. Van die meldingen gaat jaarlijks ongeveer 17 % – dat varieert een klein beetje – over seksueel misbruik. Wij maken een onderscheid tussen geweld, verwaarlozing en misbruik en nog heel veel subvormen daarvan. Voor 17 % van de meldingen wordt seksueel misbruik dus als de belangrijkste problematiek aangereikt.

Ik maak even een zijsprongetje, maar ik wil het zeker meegeven. We hebben ook een lotgenotenwerking. Dat is een nieuw project van de voorbije twee, drie jaar met ondertussen meer dan 200 leden. Daarin streven we ernaar de ervaring van zij die het hebben meegemaakt een plek te geven en ook te benutten in alles wat wij doen. We hebben immers de projecten, onze werking, de hulpverlening en de sensibiliseringsopdrachten. We doen heel veel, maar we zijn de voorbije jaren met zijn allen waarschijnlijk ook te veel over mensen aan het spreken geweest. Via die werking proberen wij ook samen met die mensen dingen uit te werken. Ik vind dat een zeer hoopvolle beweging en ik hoop dat ik hen ook hier kan terugvinden. Ik heb ze ook al teruggevonden, denk ik, omdat zoveel slachtoffers de kans hebben gekregen om te komen spreken. Het is belangrijk om hun inzichten mee te nemen en die ervaring ook echt als expertise te benutten. Tot zover wie wij zijn en wat wij doen.

Ik heb niet de ambitie om in 10 of 20 minuten een cursus te geven over alle belangrijke componenten die komen kijken bij de goede aanpak van mishandeling en misbruik, maar ik wil wel een aantal accenten leggen in het geheel. Ik wil daarom graag enkele inzichten met u delen.

Ten eerste, kindermishandeling en seksueel misbruik – dat raakt natuurlijk aan de opzet van de commissie, maar evengoed aan de start van mijn relaas – zijn een verborgen en onderschatte gezondheidsproblematiek, want die toont zichzelf niet. Wij moeten actief detecteren, wij moeten actief zichtbaar krijgen wat niet gezien wordt. De problematiek wordt ook onderschat, omdat wij allen denken dat het om uitzonderingen gaat, maar dat is niet zo. Het komt veel meer voor dan wij denken. Er zijn voldoende internationale en ook wel wat Vlaamse cijfers die dat onderbouwen.

Als ik puur kijk naar bijvoorbeeld de traumacijfers – dat gaat over ingrijpende, negatieve jeugdervaringen – dan zien wij dat 10 tot 15 % van de minderjarigen gedurende hun jeugd vier of meer van dergelijke negatieve jeugdervaringen meemaakt. Seksueel misbruik is een van die negatieve jeugdervaringen. Ik leg de nadruk op die vier of meer negatieve jeugdervaringen, omdat de impact op een mensenleven exponentieel groter wordt naarmate men meer negatieve zaken en meer verschillende negatieve zaken meemaakt.

Als wij een striktere, iets conservatievere definitie hanteren – die 10 tot 15 % gaat immers voor een stuk over zelfrapportage en een terugblik op de eigen jeugd – dan komt men op 3 % uit. Dat gaat over de inschatting van professionals, jaarlijks, niet over de hele jeugd: 3 % van de minderjarigen wordt door professionals gelabeld als opgroeiend in een situatie van kindermishandeling. Dat zijn cijfers en percentages, maar hier gaan zeer veel kinderen achter schuil. Met die aantallen kunnen wij stadions en steden vullen. Het is een veelvoorkomend probleem en de gevolgen ervan zijn zeer groot, vandaar ook de gezondheidsproblematiek. De gevolgen zijn er niet alleen op het moment dat er zich iets voordoet, maar tekenen de slachtoffers voor hun hele leven, over generaties heen. Dat betekent dat de samenleving de opdracht en uitdaging heeft om kinderen van vandaag en van morgen te helpen door hier beter mee om te gaan, door hieromtrent daadkrachtiger en effectiever te worden.

Ik neem aan dat iedereen daar werk van wil maken – dat is ook de reden waarom wij hier samenzitten – maar wij moeten erbij stilstaan dat hieromtrent een hele keten een verantwoordelijkheid heeft. Het gaat over een *community-based approach*: men moet in de hele samenleving naar hefboomen zoeken. In de hele samenleving vormen een aantal partners samen een hele keten. Ze hebben samen de opdracht om hierin een rol op te nemen, van omstaander tot en met Justitie.

Daarbij is het zeer belangrijk dat wij elke keer opnieuw – te veel – tot de vaststelling moeten komen dat, als er zich iets heeft voorgedaan, achteraf blijkt dat een aantal mensen toch iets had gezien of opgemerkt, dat het op de een of andere manier geweten was. Daarom wist men niet altijd alles of alle details, maar mensen voelen natuurlijk wel bepaalde dingen aan en zien bepaalde dingen. Soms wisten mensen het ook gewoon. Achteraf vraagt men zich steeds af hoe dat komt en hoe dat toch mogelijk is en zegt men dat dit moet worden tegengegaan.

Een heel belangrijke verklaring daarvoor is het

zogenaamde bystandereffect. Wij stellen altijd de vraag hoe omstaanders rond kinderen mee verantwoordelijkheid kunnen opnemen, maar dat blijkt om verschillende redenen niet zo eenvoudig te zijn: mensen twijfelen, voelen zich minder verantwoordelijk of denken dat ze het erger zullen maken. Er zijn allerlei drempels en valkuilen om toch net niet datgene te doen wat moet gebeuren. Wij moeten met andere woorden mensen ondersteunen en duidelijk maken wat zij kunnen doen en hoe zij dat kunnen doen. Daarbij moeten wij het kind uiteraard resoluut centraal zetten. Dat is een belangrijk uitgangspunt dat wij zeker niet mogen vergeten.

Ik leg daar zo sterk de nadruk op, ook op dat bystandereffect, omdat kinderen het altijd eerst en vooral in de eigen omgeving onthullen als er iets misloopt: aan een broer, een zus, een vriend, een juffrouw, iemand in de familie. Dat zijn de eersten met wie zij spreken. Vaak zijn er al heel wat van zulke signalen geweest voordat men bij de meer formele, professionele hulp terechtkomt, tot en met Justitie. Dan is er al een hele weg afgelegd. In heel dat 'voorveld' is er nog een wereld te winnen. Als wij erin kunnen slagen om mensen zich mee verantwoordelijk te laten voelen en ook de mogelijkheden hebben om daar iets mee te doen, dan kunnen wij echt nog grote stappen zetten.

Ik wil nog een laatste accent leggen: wij hebben het hier vooral over seksueel misbruik, maar seksueel misbruik is een onderdeel van een ruimer concept. Ik bedoel daarmee dat iemand die seksueel misbruikt wordt, ook emotioneel wordt misbruikt. Het beperkt zich niet tot het seksuele en is altijd een ruimer verhaal. Omgekeerd zijn emotioneel geweld en verwaarlozing ook belangrijke vormen van geweld en die verdienen natuurlijk ook de nodige aandacht. Ik maak daar graag een persoonlijke reflectie bij: de getuigenissen die ik in de media heb gehoord over bepaalde wantoestanden in de Kerk, betroffen heel vaak ook emotioneel geweld, bijvoorbeeld de manier waarop er werd omgegaan met kinderen. Uiteraard moet ook daar aandacht voor zijn. Ook daar zijn er slachtoffers en de impact daarvan is niet minder dan die van seksueel misbruik. Wij staan dus altijd voor de uitdaging om hier voldoende breed naar te blijven kijken.

Ik wil nog even het volgende meegeven als ik het over die drempels voor *bystanders* heb. Werken rond misbruik en kindermishandeling is lastig, want er zijn veel mythes, taboes, misverstanden, drempels en spanningsvelden die een invloed hebben op een goede aanpak. Aan de ene kant hebben wij het maatschappelijk belang voor ogen, waarbij we onze burgers en onze samenleving

willen beveiligen. We hebben een maatschappelijke blik vanuit het strafrecht op wat niet kan en wat de normen zijn die wij niet willen overtreden. Aan de andere kant zoeken wij vooral verantwoordelijkheid om om te gaan met deze problematiek en willen wij ervoor zorgen dat kinderen kunnen herstellen en dat het geweld stopt. Dat gaat soms via Justitie, maar soms ook niet, omdat we mensen een veilige ruimte moeten geven om te spreken, om op verhaal te komen, om hun eigen tempo te vinden, om samen tussenstappen te zetten voor er verder wordt gegaan.

We moeten dus altijd een evenwicht vinden tussen heel snel willen gaan en van buitenaf een aantal zaken vastleggen versus blijven kijken wat er in een bepaalde situatie nodig is en wat deze kinderen en minderjarigen zelf willen en daarop inspelen en daaraan iets toevoegen en zorgen dat het misbruik of de mishandeling stopt. Dat vind ik een heel belangrijk spanningsveld. Wanneer wij het hebben over omgaan met misbruik en kindermishandeling, dan wijzen we er altijd op dat men zich er heel bewust van moet zijn wat die problematiek met een mens doet. Sommige mensen willen alles al meteen oplossen en de prins op het witte paard spelen en zeggen dat het goed is dat men het hun heeft verteld en dat ze het zullen oplossen, om achteraf te moeten vaststellen dat dit misschien niet de beste manier was. Er zijn ook mensen die hun kop in het zand steken en niets doen. Ook dat is niet goed. Men moet mensen ondersteunen en hun handvatten aanreiken om daarmee om te gaan.

Zoals ik al heb gezegd, gebeurt de eerste onthulling bijna altijd in de nabije omgeving, dus de omstaanders zijn heel belangrijk. Het is heel duidelijk dat wij de komende jaren nog veel meer moeten inzetten op traumasensitief werken. In essentie is het heel eenvoudig. In plaats van ons af te vragen wat er mis is met een kind of een ouder vragen wij ons af wat er dat kind overkomt. Wat maakt dat dit kind zich zo gedraagt en hoe kunnen we dat gedrag beschouwen als een vorm van communicatie over iets anders? Wij moeten ons bewust zijn van de vragen die we stellen wanneer we iets opmerken en we moeten het kind en de situatie ook vanuit die insteek benaderen.

We moeten ook ruimte laten zodat kinderen op verhaal kunnen komen. We weten dat de beleving van een kind van een situatie zeer bepalend is voor de gevolgen van die situatie. Stel dat we met vier mensen in een auto zitten en een ernstig auto-ongeval hebben. Die vier mensen zullen die situatie op een andere manier beleven en zullen daarvan ook een andere impact ondervinden. Wij moeten elke keer opnieuw de beleving van degene

die het meemaakt voldoende centraal zetten en van daaruit verdere stappen zetten.

Vanuit dit kader wil ik deze commissie een aantal aanbevelingen meegeven. U begrijpt natuurlijk dat ik spreek vanuit de hulpverlening en vanuit de vrijwilligheid en de verantwoordelijkheid die we nemen om het kind centraal te zetten. Het is vanuit die insteek dat ik deze aanbevelingen formuleer omdat we in ons dagelijks werk nog met heel wat knelpunten worden geconfronteerd als we deze problematiek goed proberen aan te pakken.

We moeten dit vanuit een globale kijk aanvatten. We zien dat de internationale goede voorbeelden van bijvoorbeeld de Wereldgezondheidsorganisatie, de Europese Raad en UNICEF, die hier al jarenlang rond werken, telkens opnieuw tot dezelfde conclusie komen, namelijk dat er een integrale en geïntegreerde aanpak moet zijn. Met één maatregel alleen zal men weinig verschil maken. Het is het geheel van maatregelen en strategieën die maken dat men als samenleving stappen vooruit zet. Een eerste belangrijk punt daarbij is de regelgeving. Er is duidelijke regelgeving nodig, bijvoorbeeld regelgeving die bepaalt dat geweld tegen kinderen niet mag. Een kind slaat men niet en toch is men daar in België niet zo helder over. Dit zou helderder moeten zijn. Ik vind een pedagogische tik een verschrikkelijke term, en dat is waaraan ik refereer.

Wat zijn onze normen en waarden? Wat zijn veilige omgevingen? Hoe kunnen we kinderen en jonge gezinnen ondersteunen? Als we het echt menen, dan moeten we op elk van die domeinen inzetten. Laat ons als beleidsmakers en professionals het goede voorbeeld geven. Laten we daarvan, over bevoegdheden en parlementen heen, werk maken. Laat ons als beleidsmakers het goede voorbeeld geven en niet elk vanuit onze eigen koker of bevoegdheid daarmee aan de slag gaan.

Een heel belangrijke aanbeveling gaat over het responsabiliseren, ondersteunen en professionaliseren van de hele keten. Ik zou daar nog heel lang over kunnen spreken, maar in essentie komt het daar voor een groot stuk op neer. Mensen moeten zich verantwoordelijk voelen. Ze moeten weten hoe om te gaan met situaties. We moeten daarmee ook vroeg genoeg beginnen. De start is uiteraard sensibilisering en preventie. Dat is helder genoeg, denk ik.

Als we spreken over professionaliseren en responsabiliseren, dan weten wij ook wel dat wij met heel veel tekorten zitten, met tekorten in capaciteit en tekorten in middelen. Als we dat willen aanpakken, moeten we daar ook oog voor hebben en moeten we die tekorten wegwerken. Dat zit in de hele

keten. Ik zal niet voor eigen rekening spreken, maar dat is een gekend probleem, hoop ik.

We moeten natuurlijk ook stimulerend zijn. We moeten niet belerend zijn. We moeten niet zeggen: zo ga je om met kindermishandeling en doe het zo vanaf nu. Neen, we moeten stimuleren en organisaties uitnodigen en uitdagen om daar zelf werk van te maken. Het beleid inzake grensoverschrijdend gedrag moet verder worden uitgebouwd.

Wat ik zelf een groot knelpunt vind, is de verdere versnippering die er nu is. Dat moeten we toch eens in de ogen kijken. Er is heel veel versnippering. Als ik voor mijn eigen deur zou vegen, dan zie ik heel veel versnippering in de hulpverlening. We zouden een lange presentatie kunnen maken met allemaal organisaties die een rol hebben in het aanpakken van deze problematiek. Het is niet aan mij om daarin keuzes te maken, maar daar hebben we toch een vereenvoudiging nodig.

Ik denk dat dit zeer belangrijk is, maar ik voel dat niet. Ik zie dat er altijd nieuwe initiatieven worden opgezet. Dat is jammer. Dat maakt het telkens opnieuw moeilijker en het is ook niet vrijblijvend. Wat wij in de praktijk immers merken, is dat er met kinderen worden gezeuld, van de ene organisatie naar de andere. Waar men zich het best gehoord voelt, zal men even blijven hangen. Als dat niet lukt, gaat men naar de volgende. Ondertussen blijven kinderen wel in de kou staan. Zo kan men kinderen jarenlang in de kou laten staan, omdat men telkens opnieuw een andere organisatie vindt die toch nog eens wil proberen. Ik vind dit een heel belangrijk punt: de vereenvoudiging in het hele landschap.

We kunnen natuurlijk wel spreken over responsabiliseren, professionaliseren en ondersteunen, maar er is nog een hele wereld te winnen in het uitwerken van handelingskaders, in het opmaken van meldcodes, in het omgaan met situaties van misbruik en kindermishandeling. Eigenlijk moeten wij ervan uitgaan dat elke professional de opdracht heeft om om te gaan met situaties van kindermishandeling en misbruik.

Men kan als professional niet zeggen: dit was niet voor mij. Tot hiertoe zeggen wij vooral: in de strafwet staat dat als je een kind in nood niet helpt, je schuldig verzuim kan worden aangewreven. Ik denk dan dat we veel verder zouden moeten gaan. We moeten in onze professionele kaders duidelijk maken dat iedereen die een rol heeft ten aanzien van een kind of een volwassene ook een rol heeft om de veiligheid van kinderen mee in te schatten. Dat betekent dat men minstens in beeld brengt of

er kinderen in deze situaties zijn, dat men een inschatting maakt van hun veiligheid en dat men een inschatting maakt van wat er voor hen nodig is om, als er onveiligheid is, waarborgen te installeren.

We hebben daarmee niet gezegd dat alles bij Justitie moet worden gemeld, maar we hebben wel gezegd dat iedereen een verantwoordelijkheidskader moet krijgen. Pas als we die kaders zouden hebben, kunnen we ook ontwikkelen. Dan kunnen we beginnen te discussiëren. Is dit nu de juiste weg? Moet dat worden bijgestuurd? Wat loopt er goed? Wat loopt er niet goed? Op dit moment kunnen we dat nauwelijks, want iedereen hanteert zijn eigen kaders en zijn eigen evaluaties en uitgangspunten.

Ik denk ook aan aandachtsfunctionarissen. Ik zal een aantal sectoren benoemen. Ziekenhuizen hebben bijvoorbeeld geen aandachtsfunctionarissen kindermishandeling of misbruik. Ik weet ook niet of de politie die heeft. Ik denk dat er een aantal sectoren zijn die echt aandachtsfunctionarissen kindermishandeling en -misbruik zouden moeten hebben, die een opdracht hebben om die expertise in de organisatie mee uit te bouwen, maar die ook de samenwerking met al die andere sectoren mogelijk moeten maken. Ik denk dat daar nog heel veel werk te doen is.

Dan zijn er ook nog een aantal voor de hand liggende punten zoals vorming, kwaliteitscriteria, onderzoek en evaluatie. Ik ga daar snel over, niet omdat ze niet belangrijk zijn, maar omdat ze voor zich spreken.

Een belangrijk thema dat ik hier ook zeker wil aanraken, is de samenwerking en de infodeling in de keten. Heel veel mensen in deze keten hebben een verantwoordelijkheid. Wij merken dat dagelijks in de meldingen die bij een Vertrouwenscentrum terechtkomen. Daar zijn altijd al zeer veel mensen bij betrokken geweest of nog betrokken op het moment zelf. Waar botsen we dan op? Niet zozeer onwil, zelden, maar misschien soms een gebrek aan het centraal plaatsen van de kindpositie. Waar botsen we veel meer op? Registratiesystemen die niet met elkaar praten of instanties die informatie beginnen op te vragen bij de betrokkene, terwijl dat elders al gebeurd was. Dat zijn een paar praktische knelpunten. Er zitten ook heel veel cesuren in de keten. Infodeling is door dat soort van praktische zaken vaak heel moeilijk.

Ik kan hier ook het voorbeeld geven van het project Handle with Care, waarin de politie een signaal naar een school moet sturen over een interventie intrafamiliaal geweld door de politie.

Daar komt heel veel bij kijken: heel veel juridische knelpunten, GDPR-gewijs, ook inzake het beroepsgeheim. Er is uiteindelijk heel veel goodwill nodig van een aantal mensen om ter zake hun nek uit te steken wanneer de juridische context er is.

Bovendien botsen wij op de systemen, die helemaal niet zijn ontworpen om met elkaar te spreken. Er is het systeem van politie en er is de overheidsdienst, die moet weten waar kinderen naar school gaan. Die dienst moet de info dan weer bij de politie krijgen. De politie moet daarop de school kunnen contacteren. Dat klinkt allemaal eenvoudig, maar er komt een heel lastig gegeven bij, namelijk de infodeling.

Mijn persoonlijke overtuiging is dat er in essentie heel veel goede hefboomen zijn in ons samenlevingsmodel, waarin er hulpverlening, basisdienstverlening, politie en Justitie is. Zij hebben kanalen om info te delen, maar de uitwerking daarvan blijft vaak ondermaats. In de evoluties die er zijn, zijn er ook telkens nieuwe knelpunten en nieuwe mensen, die hun weg moeten vinden. Dat is een permanente opdracht, waarnaar meer aandacht zou moeten gaan.

Dat brengt mij bij mijn laatste *bullet* ter zake, namelijk de veilige huizen, die momenteel worden opgericht en waarin politie, Justitie en hulpverlening horen samen te werken. Dat is natuurlijk een heel belangrijke beweging. De samenwerking die daarbij centraal staat, is heel belangrijk. Het is niet mijn overtuiging dat de veilige huizen het bestaande aanbod moeten vervangen of overnemen. Dat daar de samenwerking tussen alle partners kan plaatsvinden in Vlaanderen, is echter een heel hoopvolle en belangrijke beweging.

De suggestie die ik ter zake nog wil meegeven, is de volgende. Wij zitten nu in een opstartfase. Ik begrijp dat daarvoor een bepaalde insteek is gekozen of een engagement is aangegaan. In de toekomst, in de komende jaren, moet daarrond een meer gelijke aansturing komen, ook vanuit de hulpverlening en de politie, zodat ter zake een gelijkwaardige benadering kan ontstaan, waarbij er oog is zowel voor wat wij samen moeten organiseren, als voor de manier waarop wij vanuit ieders rol en vanuit de diverse bestaande rollen goede afspraken kunnen maken met elkaar om aan de slag te gaan.

Ik maak een aantal zijsprongetjes. Ik ben vertegenwoordiger van een hulpverlenende organisatie. Het beroepsgeheim is een heel belangrijk concept. Wat wij wel merken, is dat het beroepsgeheim veeleer complex wordt benut in de praktijk en soms te weinig vanuit een constructieve

houding. Het is veeleer vanuit de idee van 'het mag niet, dus ik zal het niet doen', terwijl wij het begrip, dat een juridisch begrip is met gedefinieerde uitzonderingsmogelijkheden, constructiever zouden kunnen invullen vanuit het uitgangspunt. Waarom vinden wij het beroepsgeheim zo belangrijk? Op welke momenten kunnen wij beargumenteerd deels van het beroepsgeheim afwijken, niet omdat het een uitzondering in de strafwet is, maar omdat wij kinderen willen beschermen en een verschil mogelijk maken?

Dat brengt mij bij mijn volgende punt. Voor mij moeten procedures altijd ondergeschikt blijven aan het beschermen van kinderen. Er zijn altijd heel veel redenen om iets niet te doen of nog even te wachten. Ik zou vanuit de kindreflexgedachte iedereen, alle sectoren en organisaties, verantwoordelijk willen maken om oog te hebben voor de kinderen en ter zake de nodige inschattingen te maken.

Ten slotte, wij hebben het platform Kinder-mishandeling, waar Justitie, politie, hulpverlening, onderwijs en heel veel andere organisaties elkaar vinden. Het platform is trouwens tijdens de coronaperiode gestart. Het heeft nog heel veel potentieel en kan nog veel meer worden benut.

Voor een voorlaatste aanbeveling verwijs ik naar een rapport uit 2013, wat duidelijk maakt dat het niet om een nieuwe problematiek gaat. Een belangrijk knelpunt waarop wij botsen, is dat wij geen duurzame werkvorm hebben om vrijwillig maar niet vrijblijvend te kijken naar meldingen van volwassenen of van kinderen, waarbij er misbruik is in een professionele organisatie. Wij zouden kunnen stellen: misbruik in gezagsrelaties. Dat is de insteek van het rapport geweest. Ik zal een en ander even situeren.

Wanneer wij werken met kinderen en gezinnen, dus met kindermishandeling in het gezin, kunnen wij bij de jeugdrechter bescherming aanvragen wanneer wij zelf niet verder geraken. Wanneer er evenwel misbruik is in een organisatie en de organisatie wil niet meewerken, dan stopt het te vaak en te veel. Er zijn dan allerhande mechanismen en krachten die ervoor zorgen dat de organisatie op de eerste plaats komt te staan in plaats van het belang van het kind.

Ook de hulpverlening of een organisatie moet het mandaat krijgen van de samenleving om die organisaties en volwassenen aan te spreken, een aantal zaken op tafel te leggen namens het slachtoffer en hen duidelijk te maken dat, indien zij met de problemen niet verdergaan, wij een aantal extra stappen kunnen zetten.

Het is niet aan mij om uit te werken wat die stappen precies zijn, bijvoorbeeld opvolging van erkenningsvoorwaarden. Wanneer ik echter kijk naar wat de voorbije jaren in de kinderopvang is gebeurd, dan stellen wij vast dat wij samen met de overheid tot adviezen kunnen komen en dat de kinderopvanginitiatieven worden gedwongen zich uit te spreken over wijzigingen in hun organisatie, zodat de kinderen er veilig blijven. Wanneer in het verleden de kinderopvang niet wou meewerken, zaten wij daarentegen strop.

Daarom moeten wij er werk van maken dat de hele professionele en institutionele context mee aanspreekbaar is op de veiligheid van kinderen.

Ik wil hier ook een pleidooi houden voor volwassen slachtoffers. Met betrekking tot kinderen kan men zeggen dat het de verantwoordelijkheid is van de samenleving, van professionals om mee kinderen te beschermen. Wanneer een volwassen slachtoffer zegt dat er dingen zijn, maar dat hij het zelf niet ziet zitten om de dader of organisatie erop aan te spreken, welke hefboomen hebben wij dan om die organisatie of dader daarop aan te spreken? Dat knelpunt verdient ook echt meer aandacht.

Ik kom tot mijn laatste punt. Ik heb er bewust voor gekozen om hiermee af te ronden. Wij moeten die bijzondere aandacht echt vasthouden voor de slachtoffers en voor het herstel. Ik heb al heel wat waardevolle zaken de revue zien passeren, in de commissie maar ook in andere, voor zover ik het kon zien. Ik wil die gerust ondersteunen.

Het is natuurlijk een traject van lange adem. Wij brengen hier een aantal zaken in gesprek, maar wij zullen de slachtoffers of overlevers ook structureler moeten betrekken de komende jaren bij het verder nadenken over wat wij hier doen en wat er verder moet gebeuren. De ervaring van de slachtoffers of overlevers of welke term wij ook willen gebruiken – dat is een beetje afhankelijk van de persoon zelf – moeten wij ook echt als expertise benutten. Wij mogen ons niet beperken tot de boekenwijsheid, zoals de heer peter Adriaenssens vaak zo mooi zegt, maar moeten ook de ervaringen als wijsheid benutten en wij moeten ons bij de les laten houden.

Daarom pleit ik voor een lotgenotenwerking. Wij moeten een plek geven aan mensen om te spreken over de ervaringen, waar zij ook hun ervaringen kunnen delen met de buitenwereld. Dat is een belangrijke uitdaging.

Ten slotte, wij hebben het hier over kinderbescherming, over jeugdbescherming, over het beschermen van kinderen in misbruiksituaties. Ik wil beklemtonen dat, als wij kinderen willen

beschermen, wij moeten inzetten op beschermende factoren. Dat betekent dat wij mensen moeten ondersteunen, dat wij kinderen moeten ondersteunen, dat wij hun zaken moeten aanreiken, zodat zij ook zelf die veiligheid kunnen waarmaken. Als er toch onveiligheid is, moeten er personen in de buurt zijn die mee een betekenisvolle rol daartegen kunnen opnemen.

Als wij vandaag aan mensen vragen wat hen het meest geholpen heeft in hun verhaal, dan gaat het over iemand die geluisterd heeft, iemand die naast hen blijven staan is ondanks hetgeen er was, die ook stappen gezet heeft. Ik wil er geen soft verhaal van maken, maar die persoonlijke benadering, die persoonlijke aandacht, samen op pad gaan en er zijn voor elkaar, is een beschermende context die van goudwaarde is en die wij steeds voorop moeten blijven stellen. Het is niet het een of het ander. Dat is echt de basis.

Ik hoop dat wij de kinderen centraal kunnen plaatsen en dat al hetgeen hier gebeurt in het belang van het kind is. Ik dank u voor uw aandacht. Als er nu of later vragen zijn, dan weten jullie mij wel te vinden.

Deborah Van Humbeeck: Mevrouw de voorzitter, goedemiddag, ook ik ben blij hier mijn verhaal te mogen doen.

De titel van mijn eerste slide '*Hoor jij mij echt?*' wijst er al op: vaak horen wij wat er gezegd wordt, maar luisteren wij niet altijd even goed. Het is zeer belangrijk om het woord te nemen in plaats van de kinderen en jongeren. Ik zit hier vandaag vanuit mijn functie bij het CLB van het GO!. Momenteel werk ik in Brussel. Ik heb een aantal jaren in Aalst gewerkt. Ik kan dus de vergelijking maken en er zijn grote verschillen in het netwerk, dat komt later nog aan bod. Wij vallen onder het departement Onderwijs.

Wij werken op vier begeleidingsdomeinen. Het eerste is leren en studeren. Dat gaat dan over kinderen die problemen hebben op het vlak van leren, bijvoorbeeld concentratie en lezen. Het tweede is onderwijsloopbaanbegeleiding. Daar kijken wij naar kinderen als ze de overgang maken van het kleuteronderwijs naar het lager onderwijs, van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs of het befaamde leersteundecreet. Het derde is preventieve gezondheidszorg, de systematische contacten. Kinderen komen in België nog steeds op systematische wijze naar het medisch onderzoek. Wij geven ook de vaccinaties. De besmettelijke ziekten kent u allemaal nog uit de coronatijd. Het vierde is psychosociaal functioneren. Dat is zeer belangrijk. Het gaat over het welzijn van de kinderen, wat nu ook hoog

aangeschreven staat, sociale vaardigheden en zeker kindermishandeling, waarvoor wij vandaag hier zijn.

Verder zijn wij ook een brede instap. Dat wil zeggen dat iedereen bij ons kan langskomen om vragen te stellen. Wij moeten daarmee iets doen.

Ik zal het nu hebben over de aanpak bij het CLB, meer bepaald van kindermishandeling. Als er een melding binnenkomt, dan kan dat via de scholen zijn. Dat is meestal het geval, omdat het kind daar aan de zorgcoördinator of leerlingenbegeleiding een verhaal verteld heeft en zij ons contacteren. Het kan ook via externen. Dat kan gaan van een externe organisatie tot een buurvrouw of een tante die contact met ons opneemt en zich ongerust maakt. Uiteraard kunnen de leerlingen zelf een melding doen. Het CLB kan natuurlijk zelf ook vaststellingen doen, bijvoorbeeld tijdens medisch contact of tijdens gesprekken. Ons eerste doel daarbij is de veiligheid voor het kind installeren. We nemen het dossier door. We vormen een multidisciplinair team. Als er een vaststelling kan worden gedaan, bijvoorbeeld van letsels, gaat onze CLB-arts naar daar. We kunnen ook doorverwijzen naar het Zorgcentrum na Seksueel Geweld. We hebben een gesprek met het kind of met de jongere en uiteraard ook met de ouders. Dan schatten we in hoe het staat met de veiligheidssituatie. Er zijn verschillende mogelijkheden. Het CLB kan het zelf verder opnemen. We kunnen doorverwijzen naar het netwerk. Intussen is dat zeer uitgebreid. Wij werken met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, Ondersteuningscentra Jeugdzorg, politie en parket, ondertussen bijvoorbeeld ook met Fonkel, een lotgenotenwerking. We hebben een heel uitgebreid netwerk. Hier komt ook heel wat administratie bij kijken, wat soms wel jammer is. We steken daar immers zeer veel tijd in, terwijl het soms wel rapper kan gaan. Dan komt er opvolging en nazorg. We kijken wie er verantwoordelijk wordt gesteld om het dossier verder op te volgen. We kijken wat we met het dossier doen. Daar loopt het soms ook fout, maar daarover later meer.

Als u de cijfers van het kleine CLB van Aalst bekijkt, dan zult u zien dat er jaar na jaar meer verontrustingen zijn. Ik heb de cijfers genomen van de motivatiedocumenten die naar de gemandateerde voorzieningen gaan, dus het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. In het jaar 2018-2019 werden er 17 M-docs opgemaakt. In het jaar 2022-2023 waren dat er 67. Dat staat los van de dossiers die we zelf begeleid hebben. Het cijfer stijgt dus jaar na jaar.

Ik wil het even hebben over het verleden.

Door met deze thematiek bezig te zijn, krijgen wij ook mails binnen van volwassenen.

Een mail van een kennis leest als volgt: "Dag Deborah, als bijlage zal je het artikel van *Het Nieuwsblad* vinden met een pijnlijke getuigenis over misbruik in een school van mijn klasgenoot. Hij werd op zijn twaalf jaar zwaar misbruikt door een pater op school. Dit misbruik heeft zijn leven kapotgemaakt. Deze getuigenis was een reactie op mijn getuigenis. Het maakt mensen hun leven kapot. Hij is 70 jaar, een gevierd dichter, maar geen gelukkig man. Twee gedichten wijdde hij eraan.

Te veel mensen zien misbruik als iets ver van hun bed, huis en stal. Daardoor wordt het verdrongen en achter een rookgordijn geduwd. We moeten echter benoemen wat in groten getale gebeurd is en nu nog steeds gebeurt. Het is zeer belangrijk dat we beseffen dat dat nu nog steeds gebeurt en dat dat niet iets van het verleden is. De dader was tot een week geleden actief als vrijwilliger in die school, maar werd meteen na de getuigenis op non-actief geplaatst. Enerzijds is dat zeer positief, hij werd op non-actief geplaatst, maar de man die getuigde, is 70 jaar en de feiten gebeurden jaren geleden, en de dader was nog steeds als vrijwilliger actief op die school. Ik wil niet weten wat er in tussentijd gebeurd is.

Ik las onlangs uw artikel met betrekking tot kindermishandeling en het feit dat het vaak niet opgemerkt en au sérieux genomen wordt. Ik plaatste een tijdje geleden een zeer persoonlijke video hierover op YouTube. Hij komt zeer hard binnen. Mijn bedoeling is om meer mensen alert trachten te maken in verband met deze problematiek. Hoewel ik normaliter niet op sociale media aanwezig ben, hoop ik op deze manier mijn persoonlijke ervaringen met misbruik om te zetten in iets positiefs en constructiefs. Ik heb net de site bezocht en wat ik lees is spijtig genoeg erg herkenbaar. De stilte doorbreken is ook een verantwoordelijkheid die genomen moet worden.

Bij mij persoonlijk speelt de zelfmoord van mijn zus daar een grote rol in. De mishandeling die mijn zus en ik in onze jeugd hebben ervaren, heeft zeer zeker een rol gespeeld in haar beslissing om zich van het leven te beroven. Nogmaals dank voor uw inzet in deze materie."

Het is zeer belangrijk om te beseffen welke gevolgen dit heeft voor mensen. De Nederlandse Aafke Scharloo is bezig met deze thematiek en geeft aan dat veel mensen het niet durven inzien omdat ze de gevolgen van wat er gebeurt niet aankunnen.

Daarnet zei Tim Stroobants dat slachtoffers vaak al een aantal keren aangegeven hebben dat er iets misgelopen is, dat er ergens een soort van misbruik is. Mensen horen dat wel, maar ze luisteren niet. De reden daarvoor is dat de mensen dat willen negeren omdat zij de realiteit niet aankunnen. Ook ik durf te zeggen dat er in alle hulpverleningsdiensten mensen zitten die het niet altijd voelen of het heel moeilijk hebben om met die thematiek om te gaan.

Ik kom tot het heden met de vraag wat er veranderd is. Er bestaat zeker meer aandacht voor, dat kunnen we niet ontkennen. Ik heb twee korte stukjes mee van situaties die vrijwel dagelijks plaatsvinden.

"Ik ben negen jaar. Ik vertelde op school dat mijn papa mij seksueel misbruikt heeft en ik kan u garanderen dat de details er allemaal bij zaten. De school contacteerde het CLB. Het CLB sprak met de ouders en de huisarts. Zowel mijn huisarts als het CLB vonden mijn situatie niet veilig, omdat mijn papa alles bleef ontkennen. Er volgde een verhoor, waarna werd gezegd dat ze niet mij, maar mijn ouders geloofden. Sindsdien moet ik als straf op mijn kamer blijven, nu al maandenlang. Het CLB maakte een M-document op voor het VK. Zij geven aan dat er inderdaad iets niet klopt. Hoe denk je dat ik mij voel?"

Daar gaan maanden over. Dat wil ik echt aanklaarten. Kinderen komen iets vertellen en als hulpverlener moeten wij helpen, maar die kinderen moeten soms maanden of zelfs jaren wachten of soms wordt er gewoonweg niets gedaan. In deze tijden, met onze verantwoordelijkheid, vind ik dat dit niet kan, zeker niet in een land als België.

"Ik ben een meisje van tien jaar en vertelde op school dat mijn broer mij seksueel misbruikt. Het CLB werd betrokken en aan de hand van methodieken werd duidelijk dat er wel degelijk iets niet pluis was. Bij het contacteren van de verdere hulpverlening stelde men mijn verhaal in vraag. Zegt ze wel de waarheid? Er werd geen hulpverlening opgestart en hulpverlening moet u hier heel breed begrijpen. Intussen heeft mijn mama eindelijk aan het CLB verteld dat dit wel degelijk het geval is. Weet je hoe ik mij voel?"

Aafke Scharloo, die ik daarnet al vernoemde, heeft ook onderzoek gedaan bij volwassenen met een beperking. Daaruit blijkt dat meer dan 60 % van de vrouwen en 40 % van de mannen seksueel misbruikt is. Dat is niet iets wat we kunnen ontkennen.

Als we problemen en oplossingen bekijken, komen

heel veel dingen terug. Het hulplandschap is versnipperd en dat is volgens mij een zeer groot probleem. Er zijn heel veel initiatieven, bijvoorbeeld via projectfinanciering, met als gevolg een overload aan tussenstructuren en administratieve rompslomp. Als CLB wordt ons gevraagd om bij alle nieuwe projecten in het dagelijks bestuur of in elke vergadering te zitten. Dat brengt een overload met zich mee waarvan wij ons afvragen wat het opbrengt. Wij vragen daarom een complementair hulpverleningsaanbod. Breng dat alstublieft eens in kaart. Verder willen we structurele ondersteuning van bestaande diensten met kennis van zaken.

Een ander aspect is de verantwoordelijkheid van het opnemen van een dossier, zoals Tim Stroobants daarnet al zei. Soms werken heel veel diensten aan één dossier, terwijl niemand de verantwoordelijkheid op zich neemt, want iedereen kijkt naar elkaar en wacht af.

Er zijn grote verschillen tussen regio's, dus het zou heel fijn zijn als er vaste afspraken kunnen komen tussen de regio's, bijvoorbeeld een arrondissementsraad voor kindermishandeling. Ik durf te vragen om dat verplicht te maken, om te vermijden dat sommigen dat uitwerken en anderen helemaal niet.

Creëer de mogelijkheid om goed samen te werken. Een goed voorbeeld voor mij is het project Handle With Care, dat Tim Stroobants al vernoemd heeft. De mankracht moet op de juiste plaats zitten en de middelen dienen structureel, en niet via projectfinanciering, te worden ingebed.

Geef de mogelijkheid om verder te bouwen op gegevens van de voorgaande dienst, zodat elke dienst niet telkens opnieuw moet starten. Herbekijk de werking van integrale jeugdhulp. De poorten moeten opengaan in plaats van te sluiten. Minder administratie en gedeelde digitale programma's betekenen meer tijd voor begeleiding. Geef kwetsbare mensen de mogelijkheid om in hun eigen regio op zoek te gaan naar hulp en zorg dat het aanbod overal hetzelfde is.

Wij dromen alvast van een toekomst waarin kinderen en jongeren zich veilig en gehoord voelen. In onze Grondwet staat dat elk kind recht heeft op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit. Ik zou graag hebben dat dit ook waarheid wordt.

Indien u graag contact opneemt, dan kan dat via de verstrekte gegevens. Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw.

Liesbeth Kennes: Ik ben Liesbeth Kennes. Ik ben hier de enige leerkracht van de drie. Ik ben ook de

enige die zich heeft voorbereid met fiches in plaats van met een prachtige powerpointpresentatie. Dat is omdat ik dat al elke dag doe.

Ik ben gevraagd, begrijp ik, naar aanleiding van mijn professionele ervaring in een project van het CAW Oost-Brabant inzake seksueel overschrijdend gedrag. Dat was een project dat gefinancierd werd door de stad Leuven. Ik heb daar de kans gekregen om te doen wat daarnet gezegd werd: bekijk de problematiek gewoon vanuit alle perspectieven.

Ik ben dus bij de rechtenstudenten gaan zitten voor het vak Strafrecht. Ik heb alles meegenomen wat ik daar hoorde. Daarnaast hoorde ik mijn collega's vertellen over casussen waarmee zij vastzaten. Dat konden casussen zijn van slachtofferhulp, vanuit de juridische context, maar evenzeer gezinssituaties waarin een ouder zijn kind een tijd niet zag, tenzij in de veilige ruimte van het CAW. Het ging dus om heel diverse dingen.

Ik ben dan Beleid en Wetgeving gaan volgen. Daarnaast heb ik heel erg ingezet op *public education*, omdat er heel veel verkeerde veronderstellingen zijn en eigenlijk ook heel veel stereotype ideeën over zowel slachtoffers en daders als over het seksueel misbruik zelf.

Ik heb dan ook enkele colleges gegeven in verschillende opleidingen. Ik heb die zo breed mogelijk opengetrokken. Ik heb heel veel duiding proberen te geven in de pers, en daarnaast had ik vooral een adviesfunctie. Bij mij kwamen zaken terecht waarmee collega's vastzaten, maar soms ook zaken waar men in andere diensten mee vastzat.

Daarnet heb ik nog overdacht om welke soort casussen het toen ging. Meestal kregen die mensen van mij te horen dat ze het goed zagen. Ze zaten heel dicht op zo'n casus en zaten dan op een bepaald punt vast, waarbij ze niet meer wisten wat te doen. Zagen zij het wel juist? Doordat ze dat aan mij vertelden en ik dat dan spiegelde en diepgaander in vraag stelde, gingen zij weer naar buiten met de idee dat wat ze aanvoelden ook klopte, dat ze er gewoon mee verder moesten gaan en dat ze het niet verkeerd deden.

Ik meen dus dat er inderdaad handelingsverlegenheid optreedt, zelfs bij mensen die er professioneel heel vaak mee bezig zijn. Er is de angst om dingen verkeerd te doen of dingen te laten liggen, in sommige dingen te snel te zijn, of te traag te zijn. Ik heb daar heel veel betrokkenheid gezien bij mensen, die het toch vooral juist wilden doen. Ik dacht dan ook: waarom moeten zij nu naar mij komen?

Ontbreekt hier niet, net als voor leerkrachten, de steun van collega's, van mensen die hetzelfde doen? Bij mij kwamen vaak mensen die mij niet kenden en die via anderen tot bij mij kwamen. Ontbreekt er dan iets? Ik weet niet of het te maken heeft met veiligheid binnen organisaties of met het verloop van collega's. Dat kan ik niet duiden, maar voor mij duidde het erop dat er een probleem was.

Specifiek over dit thema hebben jullie heel veel mensen gehoord, zo begrijp ik. Heel veel verhalen, die waarschijnlijk heel veel verschillen en tegelijkertijd ook heel veel overeenkomsten vertonen. Zonder dramatisch te willen doen, sommen die mensen op hoe die impact zich in alle levensdomeinen uit, zowel op het vlak van de gezondheid, fysiek en psychisch, als op hun kansen in het onderwijs. Hoeveel talent gooit onze samenleving weg doordat zij kinderen niet de rechten geeft die zij volgens de Grondwet moeten krijgen?

Het is echt zonde. Ik heb in de psychiatrie heel veel mensen gezien met ontzettend veel talent die door de dingen die zij hebben meegemaakt zo vast zijn komen te zitten dat zij hun talent niet hebben kunnen benutten. Vaak dragen zij daarvan de financiële consequenties in hun verdere leven, want zonder diploma verdienen zij ook een lager loon. Hun gezondheid wordt ook geschaad, gaande van astma tot hartproblemen, psychiatrische stoornissen, obesitas. Kortom, als men als kind misbruikt of mishandeld wordt, leeft men korter. De levensverwachting is volgens onderzoek korter. Ik heb daar cijfers over. Die staan in mijn boek. Daar kunt u ze vinden. Kindermishandeling of kindermisbruik verkort iemands leven.

Hoe heb ik dat zelf ervaren? Wie als kind zelf bepaalde dingen heeft meegemaakt, moet later als jongvolwassene of als volwassene proberen een huis te bouwen op bouwgrond die brak is. Niet-gesaneerde bouwgrond. Zo heb ik dat ervaren.

Als ik met die bril kijk naar de verhalen van vele andere mensen, kan ik enkel zeggen dat er in veel mensen veel veerkracht zit om toch te bouwen op die brakke bouwgrond. Als men dan dit thema in de breedte bekijkt, ziet men dat er twee groepen zijn. De mensen die naar aanleiding van de documentaires over seksueel misbruik in de Kerk naar voren getreden zijn, zijn zogezegd de slachtoffers van het verleden, met een impact in het heden. Daarnaast, en ik meen dat we daarom hier zijn, moeten we die ervaringen meenemen, om te proberen te voorkomen dat er vandaag of morgen nieuwe slachtoffers worden gemaakt.

Wat zijn volgens mij de grootste belemmeringen? De handelingsverlegenheid. Ik sta nu zelf in het onderwijs als beruchte zij-instromer en ik zie veel ongemak bij collega's om in gesprek te gaan. U sprak over de kindreflex, het in vraag stellen: niet wat is er mis met jou, maar wat maakt dat jij je zo gedraagt? Ik heb die leerlingen ook. Ik sta daar als vervanger, maar voor mij zijn al die leerlingen mijn leerlingen. Het is net dat woordje 'mijn' dat we willen, zowel in het onderwijs als in de jeugdhulp, de vrijetijdsbesteding, tot aan de muziekscholen en de scoutsverenigingen. Dat gevoel dat het 'mijn kinderen', 'mijn jongeren' zijn, maakt dat mensen zich betrokken voelen bij die kinderen. Dat gevoel zal bij de meesten zeker aanwezig zijn, maar dan speelt die handelingsverlegenheid vaak een rol. Hoe kaart ik dat aan?

Ik heb zo'n leerling met wie ik al verschillende keren het gesprek ben aangegaan. Je ziet dat er iets speelt, maar wat dat iets juist is, is heel moeilijk helder te krijgen. Ik denk dan dat ik alleen elke week in mijn les kan blijven proberen de relatie aan te gaan, of het nu gaat over de *plurals* in het Engels, zoals deze week, of de verschillende teksttypes. Als mens daar proberen aanwezig te zijn en proberen te tonen dat ik daar sta als mens, vanuit die betrokkenheid en vanuit de bekommernis voor hen en hun toekomst. Ik hoop dat ze dan op termijn, misschien niet mij, maar misschien een andere leerkracht over een paar jaar – dat is dan elk zijn traject – wel in vertrouwen durven te nemen.

Die 'onkennis' komt niet per se van onkunde, of van het niet-willen, maar ik denk het thema heel veel mensen heel ongemakkelijk maakt. Als ik tijdens mijn eerste kandidatuur pedagogische wetenschappen daarover iets kleins zei, werd dat onmiddellijk in twijfel getrokken door andere mensen die pedagoog gingen worden. Zijn dat slechte mensen of hadden zij geen pedagoog mogen worden? Nee. Mensen worden daar gewoon ontzettend ongemakkelijk van. Ik denk dat we dat ongemak moeten durven te benoemen.

Ik ben zeer dankbaar om te zien dat er steeds meer getuigenissen naar boven komen, ook van mannelijke slachtoffers, die we lang nog veel minder hebben gehoord. Elke nieuwe getuigenis in de pers, hier, in de omgeving – en ik denk dat mensen dat zich vaak niet realiseren, omdat ze die golven niet zien – zorgt ervoor dat andere mensen de boodschap krijgen dat ze niet alleen zijn. We moeten dat blijven aanmoedigen.

Naast het idee van *public education* heb ik ook wat zedendossiers van het begin tot het einde gevolgd. Dat waren eigenlijk geen koosjere zaken, in die optiek dat dat eigenlijk niet mijn job was, dat ik geen

jurist was. Via het slachtoffer heb ik dat hele traject kunnen volgen, heb ik dossiers mee kunnen inkijken, heb ik de brieven van de advocaat kunnen lezen, ben ik soms zelfs mee naar de rechtbank gegaan. Daar zijn al heel veel dingen gebeurd. Voor mij is het dankbaar om drie jaar uit dat thema te zijn en daarnet te horen over die zorgcentra, waarvoor we zo lang hebben gepleit en die inmiddels zijn uitgerold en opgestart. Ik ben blij dat ik hier vandaag ben, ondanks het vele werk, want in het onderwijs zit je nooit stil, gewoon al om te horen, om te zien dat die zaken waar we jaren geleden mee bezig waren vandaag rollen. Er zullen zeker dingen beter kunnen, dat heb ik ook gehoord, maar het feit dat die centra er zijn, maakt me echt oprecht gelukkig.

Er kan nog veel gedaan worden, zoals zorgen voor een bredere opleiding, want er zijn heel veel slachtoffers die niet bij die diensten zullen terechtkomen. Volgens mij moet er breder worden opgeleid en bijgeschoold, maar een van de elementen waarop relatief gemakkelijk kan worden ingegrepen, is de klare taal. In die dossiers stuurden de slachtoffers mij soms gewoon mails van hun advocaat door met de vraag wat daar precies in stond. Ik vond dat heel schrijnend. Als je die achtergrond niet hebt... Het ging vaak om mensen die gestudeerd hadden en die het Nederlands heel goed machtig waren, en die vroegen mij wat die mails betekenden en wat daar precies in stond.

Hetzelfde geldt voor de juridische documenten die ze krijgen. Dat een parket daarin niet echt beslagen is, kan ik me nog wel voorstellen, maar volgens mij is de advocaat iemand die zijn cliënt bijstaat en zou hij die vertaalslag moeten maken: wat zal het parket juist doen, wat betekent dat? Er worden allerlei juridische termen gebruikt, maar wat is de betekenis ervan? Geloven ze mij niet? Daarom komt het slachtoffer immers bij mij. Het slachtoffer vraagt zich af of in de mail staat dat het niet geloofd wordt. Ik zeg dan dat dat niet waar is, maar dat er sprake is van bijkomende onderzoeksdaden omdat ze alle paden moeten verkennen. Die uitleg ontbreekt. Er zijn allerlei diensten die dat soort zaken kunnen doen, zoals justitieassistenten, slachtofferhulp bij de CAW's. Toch zijn er nog heel veel zaken waarbij die diensten niet zijn betrokken. Ik heb zelf geprobeerd die vertaalslag te maken voor de slachtoffers in die concrete dossiers, zodat ze begrepen wat bepaalde zaken concreet betekenden.

Daarin zit voor mij ook een educatief stuk. Dat is ook de andere boodschap die ik vandaag breng: mijn vertrouwen in en het belang van Justitie is groot, maar we moeten af van het idee dat we elk slachtoffer gerechtigheid kunnen geven door te

blijven sleutelen aan Justitie. Dat systeem is daarvoor immers niet opgezet. Ik heb ook altijd geprobeerd om dat aan slachtoffers uit te leggen. Als mijn buurvrouw naar de politie gaat en zegt dat ik iets heb gedaan, wil ik ook niet dat men dat gewoon aanneemt en dat ik daarvan juridische gevolgen zou dragen. Ik heb dus altijd geprobeerd om uit te leggen wat men daar poogt te doen.

Helaas wil dat dus zeggen dat, zolang we niet in het brein kunnen kijken om te weten of iets waar is, men altijd een bepaald bewijs nodig zal hebben, hoeveel men ook aan Justitie sleutelt. Men kan wel iets doen aan de drempels van de bewijslast en aan wie er iets moet bewijzen, maar er zullen altijd slachtoffers zijn die niet de justitiële erkenning zullen krijgen die ze verdienen.

Voor mij is dat immers wat iemand die als slachtoffer naar de politie of Justitie stapt vraagt: erken dat wat hem of haar is aangedaan niet oké is. Blijf dus sleutelen aan politie, Justitie, de aanpak, de opleiding en zorg ervoor dat ze traumasensitief te werk gaan. Kortom, doe alles, maar ga er niet van uit dat dat het enige pad is. Er zullen immers altijd slachtoffers zijn die dat pad niet willen opgaan, om heel veel redenen. Wat mij betreft, is dat hun grootste recht. Ik krijg echter soms wat de indruk dat slachtoffers verantwoordelijk worden gemaakt om nieuwe slachtoffers te voorkomen. Men legt dan echter niet de juiste verantwoordelijkheid bij de juiste persoon. Mensen moeten hun eigen traject lopen. Niet iedereen is even sterk en niet iedereen heeft evenveel van de beschermende factoren die we daarnet zagen. Daarin zijn heel grote verschillen.

De slachtoffers die jullie hebben gehoord, spreken bijvoorbeeld voor heel veel slachtoffers die een pak minder mondig en minder opgeleid zijn. Zij ervaren in mindere mate een drempel om naar hier te komen en hun verhaal te doen. U moet er dus van uitgaan dat er naast de slachtoffers die u hebt gezien, ook veel zijn die veel minder sterk zijn. Ik bedoel dan dat ze minder privileges hebben gekregen, zoals niet uit een middenklassegezin komen, geen opleiding hebben gekregen of mensen hebben gekend die hen hebben gesteund. De mensen die er niet meer zijn en van wie ik weet dat seksueel misbruik en mishandeling thuis een grote factor waren om uit het leven te stappen, kan ik niet op twee handen tellen.

Voor die slachtoffers, die hun verhaal nooit meer zullen kunnen vertellen, kunnen de anderen wel nog spreken. Ik wil er dus voor pleiten om niet alleen te kijken naar politie en Justitie, maar ook naar andere manieren waarmee we als samenleving slachtoffers erkenning kunnen geven. Ik wil zelf geen antwoord geven op hoe dat moet

gebeuren, aangezien veel bredere focusgroepen daarmee aan de slag kunnen gaan. We hebben als samenleving echter veel andere tools om mensen die erkenning te geven. Dat is ook iets wat ik zelf heb ervaren. Ik heb immers lange tijd heel veel nood gehad aan erkenning. Door die te krijgen van bijvoorbeeld hulpverleners, maar ook van andere mensen, is die nood afgenomen. Daardoor is de impact ook afgenomen.

We moeten dus zoeken met slachtoffers, overlevers, overlevenden of hoe ze zich ook willen noemen, naar een manier waarop ze erkenning kunnen krijgen. Voor heel veel slachtoffers zal die misschien niet van de politie of Justitie moeten komen. Dat systeem beschadigt immers vaak zelf slachtoffers, door de manier waarop het is opgezet, zelfs als er aan het einde van de rit erkenning komt door de veroordeling van en consequenties voor de dader. Dat is vaak heel betekenisvol, maar als men dan aan slachtoffers vraagt hoe ze het afgelopen anderhalf jaar dat traject ervaren hebben, zullen ze vaak zeggen dat ze heel wat bijkomende traumatische ervaringen hebben opgelopen. Zorgcentra kunnen daaraan tegemoetkomen, maar niet alle slachtoffers komen daar terecht. Ook daar moeten we dus slachtoffers bijstaan, maar we moeten hen ook wapenen tegen wat er kan gebeuren. Niet iedereen is daarvoor echter sterk genoeg. De zorg voor het slachtoffer moet dus op de eerste plaats blijven staan en het is aan de samenleving om verdere slachtoffers te voorkomen.

Ik wil ook nog iets zeggen over herstelbemiddeling. Daarop moet meer worden ingezet. Zelf heb ik een traject gevolgd van een meisje dat misbruikt werd door een nonkel. Hij werd naar de gevangenis overgebracht, waar een tiental jaar later een heel goed gesprek plaatsvond dat begeleid werd door de diensten. Men zag daarin de machtspositie veranderen. Dat is het krachtigste dat ik ooit heb gezien. Zij vertelde dat ze zich altijd zo klein had gevoeld, ook in de jaren nadien, als ze dacht aan wat er was gebeurd.

Dat moment, dat beeld, hoe klein en ineengedoken zij daar zat, heeft mij geëmancipeerd. Ook dat is erkenning, ook dat is zeggenschap krijgen. Als we tot het besef komen dat het justitiële traject niet voor iedereen is weggelegd, moeten we ook op die andere paden inzetten. Voordat ik daar zelf professioneel mee bezig was, wist ik niet af van het bestaan van door herstelbemiddelaars geleide gesprekken. Al die diensten waren nochtans gekend bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Bij het idee dat seksueel misbruik relaties beschadigt, zowel de relatie tussen mensen als de relatie van het slachtoffer met zichzelf, wordt minder stilgestaan. Zelfs als er geen

gesprekken mogelijk zijn met een dader – veel slachtoffers willen dat ook niet – proberen hulpverleners de relaties te herstellen, in eerste instantie die van het slachtoffer met zichzelf en in tweede instantie de relatie met de omgeving. Ook daar worden immers veel relaties beschadigd. Voor de rest kan ik alleen maar de vorige sprekers bijtreden.

De **voorzitter**: Hartelijk dank voor de heldere en nuttige uiteenzettingen. Ik geef nu de kans aan de commissieleden om vragen te stellen. Ik verleen het woord in volgorde van de grootte van de fracties. Mevrouw Van Peel, u hebt het woord.

Valerie Van Peel (N-VA): Mevrouw Kennes, u kunt volgens mij eender welk publiek enthousiasmeren. Dat is onvoorstelbaar. U hebt ook niet veel op uw kaartjes gekeken, dus het juffrouwachtige zit er nog niet te veel in.

Ik wil u alle drie van harte danken. Spijtig genoeg heb ik niet veel nieuws gehoord. Ik bedoel hiermee dat u dit al jaren zegt. Hopelijk komt er ooit een tijd waarin jullie een ander verhaal mogen brengen. Dit is meer een boodschap naar de collega's, dan naar u voor alle duidelijkheid.

Ik heb nog een aantal concrete vragen. Mevrouw Kennes, ik zou graag inpikken op uw laatste opmerking.

Ik ben het met u eens dat de politionele of juridische weg zeker niet voor elk slachtoffer de beste weg is. Ik denk dat de zorgcentra daar op een correcte manier mee omgaan. Desalniettemin zou ik willen vermijden dat we alleen maar dat stuk vertellen. Als men het politionele en justitiële niet verbetert – en dan moet het initiatief nog niet eens van het slachtoffer komen, maar bijvoorbeeld van de omgeving – zullen veelplegers jaren aan een stuk hun gang kunnen blijven gaan. Dat blijft voor mij een groot probleem. Het verhaal van daarstraks over een dader die tot sint-juttemis op een school aan de slag kan blijven, is hier een voorbeeld van.

Onlangs heb ik via via iemand aan de lijn gehad wiens zoon werd lastiggevalen door diens voetbalcoach. Na melding hiervan bij de sportvereniging, werd de coach overgeplaatst, waarmee voor de ouders en de sportvereniging de kous af was. Dat soort situaties moeten we vermijden en daarvoor hebben we politie en Justitie nodig. Ik wou even die nuance aanbrengen, maar voor de rest ben ik het met u eens.

Iets dat altijd terugkomt, is de regie. Er is een versnipperd landschap met zeer veel goede initiatieven, maar wie moet de regie in handen nemen? Ik zou daar graag een antwoord op

krijgen. Ik weet dat het op politiek vlak moeilijk ligt, want door iemand de regie toe te wijzen, moet men andere organisaties altijd teleurstellen. Laten we een kat een kat noemen, na een tijd mondt dit uit in een middenveldgevecht. We moeten daarvan af. Mij leek het altijd logisch dat de regie in handen zou komen – althans in Vlaanderen – van een Vlaams expertisecentrum, niet zoals het vandaag bestaat, want daarvoor hebt u niet de nodige middelen. Wie zou dat volgens u moeten zijn? Ik denk namelijk dat men daarmee een stap vooruit schakelt. Voor de rest bestaan er zaken als de meldcode, maar indien daarboven iemand de regie heeft, zal dit voor een verschil zorgen. Dan heeft iemand de verantwoordelijkheid en worden dossiers niet meer heen-en-weer geschoven.

Mijnheer Stroobants, slachtoffers vragen ook vaak naar een meldpunt waar iedereen terecht kan. In Vlaanderen is dat eigenlijk 1712. Als die vraag keer op keer terugkomt, dan ontbreekt er iets bij 1712. Komt dat doordat ook zij niet de regie, een doorschakelfunctie, hebben? Het zou mijns inziens een verbetering zijn indien zij rechtstreeks zouden kunnen werken. Als 1712 iemand aan de lijn krijgt die vroeger misbruikt is en vraagt om voor de eerste keer gehoord te worden, kan 1712 bijvoorbeeld beslissen om die door te schakelen naar Echo.

Als het gesprek meer over juridische vragen gaat, kan er bijvoorbeeld naar een andere dienst doorgeschakeld worden. Is dat hetgeen er ontbreekt? Hoe bekijken jullie dat? Kunnen er daarin nog stappen gezet worden?

Tim Stroobants: Dat zijn twee zeer pertinente vragen die mij uitdagen, en dat bedoel ik positief.

Eerst ga ik in op de regie. Moest het leven niet zo complex zijn, dan kon ik gemakkelijk antwoorden door te zeggen dat de Vertrouwenscentra Kinder mishandeling of de expertisecentra – in de regio's gaat het heel concreet om de Vertrouwenscentra – de opdracht hebben om, als anderen daar niet in slagen, het kind centraal te positioneren en daarvoor het nodige te doen. Daarvoor krijgen zij ook hefboomen van de samenleving, want zij mogen informatie opvragen en dingen in gesprek brengen. Die extra hefboomen hebben andere hulpverleners niet, net omdat we weten dat we een soort van vertrouwensruimte moeten creëren die niet meer vrijblijvend is, maar wel een aantal gesprekken gaat voeren. Als we daarin niet slagen, dan hebben we in onze democratie nog altijd de rechterlijke macht om een uitspraak te doen. Een Vertrouwenscentrum kan een zaak aan de rechterlijke macht voorleggen omdat het meent dat jeugdbescherming nodig is.

Dat betekent naar mijn mening inderdaad dat we bij de Vertrouwenscentra nog veel meer regie moeten kunnen leggen. Met die denkoefening bedoel ik geenszins dat andere organisaties hier niet bij betrokken hoeven te worden, want ik wil de OCJ en dergelijke niet nodeloos passeren. Als echter in een Vertrouwenscentrum een dossier aangemeld wordt, dan moet in de regie duidelijk zijn dat het daar ligt.

In Nederland is die regie er iets meer met de organisatie Veilig Thuis. Het nadeel is dan weer dat er een melding gedaan wordt zodra men denkt aan kindermishandeling. Dat resulteert in wat wij dropmeldingen noemen: er is een melding gedaan, die ergens anders wordt neergelegd en daar moet men er maar zijn plan mee trekken.

Dat is evenmin een oplossing, want de echte oplossingen liggen vaak in de dichte omgeving van het kind. Daarin moeten we het evenwicht blijven vinden. We mogen niet van het ene in het andere rondetafelgesprek belanden zonder dat er iets gebeurt, wat ik een belangrijk aandachtspunt vind, maar dat neemt niet weg dat de regie helderder of sterker gelegd moet worden. Dat behoeft volgens mij niet veel verdere gesprekken meer, het moet gewoon eens goed geregeld worden.

Deborah Van Humbeeck: Sta me toe om hier even bij aan te sluiten. De doelstellingen van de Vertrouwenscentra zijn heel nobel, maar niet elk dossier inzake kindermishandeling geraakt bij de Vertrouwenscentra. De Vertrouwenscentra hebben ook een consultatieve functie, waardoor dossiers bijvoorbeeld bij het CLB of bij andere partners blijven. Rondetafelgesprekken kunnen worden georganiseerd door organisaties als 1Gezin1Plan of andere bemiddelaars. Ook cliëntbemiddelaars kunnen rond de tafel komen zitten. Dat betekent echter ook allemaal extra vergaderingen. Uiteindelijk komt het neer op de vraag wie van al die partijen beslist.

Wij hebben ooit eens, al is het misschien een illusie, geopperd dat er een minister van het Kind of commissaris van het Kind moest komen. We hebben een Kinderrechtencommissaris, die heel veel in het oog houdt, maar daarnaast is er volgens mij nood aan iemand die op een hoger niveau de belangen van het kind verdedigt.

Tim Stroobants: Dat beaam ik volledig, want wat we al dan niet onder regie verstaan, valt daar evengoed onder. Regie is geen alleenrecht van een organisatie. Wanneer echter een organisatie, een netwerk of een omgeving rondom een kind niet meer in zijn of haar taken slaagt, dan hebben we een partner nodig die de regie in handen kan nemen. Daar gaat het over.

Dat is enigszins een nobel idee, want het klopt dat wij vandaag onvoldoende mankracht hebben om dat goed te doen. Om die reden zit dat natuurlijk in het debat van vandaag.

Nu kom ik tot de vraag over 1712. Kort door de bocht gezegd, de Vertrouwenscentra zijn er voor professionals, 1712 voor de burgers. Ik zou het wel goed vinden als we 1712 meer centraal kunnen zetten in het landschap, als ingang voor iedereen met vragen over geweld. De opdracht van 1712 is momenteel echter niet zo verregaand. Tot de opdracht behoort het onthalen van een vraag, de vraag verhelderen en doorverwijzen. De stappen die 1712 kan zetten, zijn vrij beperkt, want het is vaak beperkt tot een of twee gesprekken. Als we het echt menen met het verhaal dat 1712 kan bieden voor mensen die contact opnemen, dan moeten we het aanbod echt onder de loep nemen.

Ik vind het vreemd dat er naast 1712 andere initiatieven worden geplaatst. Dat komt de duidelijkheid niet ten goede. Ik betreur dat, maar het is wat het is en laten we daar dus een geïntegreerd verhaal van maken.

Ik heb nog één opmerking. We moeten ook een onderscheid maken tussen een hotline, waar men op elk moment terecht kan, en een meldpunt/hulplijn, waar men de tijd en ruimte kan nemen om vanuit een professionele insteek de mensen te woord te staan. Die twee concepten worden net iets te veel door elkaar gebruikt.

Liesbeth Kennes: Ik wil mij daarbij aansluiten. Ik heb al van verschillende mensen gehoord dat hun verwachtingen ten opzichte van 1712 niet de juiste zijn. De mensen die bellen over een kind waar ze zich zorgen over maken, verwachten dat men meteen actie onderneemt. Maar wat zal die dienst vaak doen? Meestal zijn de zaken nogal flou en gaat het over een vaag vermoeden. 1712 zal die mensen proberen ondersteunen in het iets helderder krijgen vanuit de idee dat zij al contact hebben met het kind. Het gaat bijvoorbeeld over een leerkracht of een buurvrouw en we moeten helderder krijgen wat hier speelt.

Het eerste idee is dus niet dat men daar een dienst opzet die dat kind helemaal niet kent, maar wel om iets helderder te krijgen. Omgekeerd geldt ook hetzelfde. Als slachtoffers bellen, verwachten zij dat men hen meteen een antwoord kan geven, terwijl men hen vaak doorverwijst. Dat zorgt soms voor teleurstelling.

Ik ben voorstander van heldere communicatiecampagnes, van dat verder *in the picture* te zetten en meer mogelijkheden te creëren. Ook die

communicatie is heel belangrijk. Er zijn nog steeds heel veel mensen die daar nog niet van hebben gehoord, dus ik zou veeleer pleiten voor het meer in de verf zetten van wat er bestaat dan voor het zoeken naar een gat dat men dan moet dichten met een nieuw initiatief.

Daniel Senesael (PS): Merci aux différents intervenants pour la qualité de leurs exposés.

Monsieur Stroobants, vous avez mis en exergue le mot "simplification" dans votre exposé et l'avez répété plusieurs fois. Nous avons entendu ce matin les différents intervenants des Centres de Prise en charge des Violences Sexuelles (CPVS). En mettant en exergue cette simplification, vous semblez dire qu'il y a peut-être un manque de coordination entre les différentes organisations existantes et qu'une sorte de lasagne a été mise en place. Quels sont vos contacts avec ces CPVS? Comment vous organisez-vous pour justement qu'il y ait davantage de liant?

Madame Van Humbeeck, vous avez beaucoup parlé d'éducation, mais nous n'avons pas entendu parler de l'éducation à la vie relationnelle, affective et sexuelle (EVRAS). Quel est votre avis à ce sujet? Quelles sont les perspectives de votre organisation dans le cadre de la mise en place de ces cours, qui me semblent être une initiative intéressante, susceptible de porter des fruits à l'avenir?

Madame Kennes, vous avez mentionné qu'on venait naturellement vers vous. Cela ne m'étonne pas, car vous avez une énergie communicative et épanouie. Alors, je viens également vers vous et vous pose les mêmes questions qu'à vos collègues.

Tim Stroobants: Ik dank u voor de bijkomende vraag. Als ik het goed heb begrepen, vraagt u hoe we nu al kunnen bijdragen via contacten en samenwerking met de vele organisaties die rondom ons actief zijn, aan vereenvoudiging. Ik denk te kunnen stellen dat die contacten op zich heel goed zijn. Wij hebben heel goede samenwerkingsafspraken, ook met bijvoorbeeld de Zorgcentra na Seksueel Geweld en de Centra Algemeen Welzijnswerk, waarmee we trouwens ook 1712 organiseren, maar evengoed met het parket en Justitie. Daar zit natuurlijk wegens verschillende uitgangspunten of rollen al eens wat ruis of spanning op de lijn, maar eigenlijk zijn er heel wat goede contacten en samenwerkingsmogelijkheden.

Dat sluit een beetje aan bij wat we hier vandaag al vaker hebben gehoord, namelijk dat mensen van goede wil zijn. Er is heel veel goodwill, er is een

heel constructieve houding om daarmee aan de slag te gaan. De uitdaging ligt vooral in daarrond ook structureel iets op te zetten. Het raakt een beetje aan wat de collega hier net zei. Als men vanuit het onderwijs betrokken wil zijn bij alle netwerken en alle nieuwe projecten die er worden opgezet, dan kan men zijn dagen vullen met vergaderen.

Om het heel scherp te zetten, ik ben ook bestuurder van een jeugdgroeporganisatie. Ik heb vergaderingen meegemaakt waarin de overheid komt onderhandelen over schaarste. Heb je toch nog een bed voor dit kind, want er staan er 20 op de wachtlijst daar, terwijl jullie misschien nog een plekje hebben. We zijn dan niet meer aan het spreken over wat een goede oplossing is, maar wel over schaarsteverdeling.

Dat is heel cynisch. We moeten opnieuw een hoopvol verhaal krijgen. We moeten het opnieuw kunnen hebben over waar onze oplossingen liggen. De collega heeft hier gezegd dat ze blij is te horen dat er Zorgcentra na Seksueel Geweld bij gekomen zijn. Dat is goed. Wij benoemen heel vaak wat er nog niet goed genoeg gaat, maar we moeten ook blijven benoemen welke stappen we aan het zetten zijn. Dan denk ik dat de samenwerking met de CAW, de CLB en velen rondom ons op zich goed is, maar we voelen tegelijkertijd dat we in die vele goede bedoelingen op elkaars tekorten botsen. Het gaat over wachtlijsten. Ik geef het voorbeeld van een kind dat al maandenlang moet wachten, terwijl het al is aangemeld bij een Vertrouwenscentrum. Dat is een gedeelde frustratie.

Wij gaan in gesprek met kinderen en ouders. Wij komen tot een plan van aanpak. En dan moeten wij wachten. Samen met hen. Dat is zeer lastig. Wij zullen er nooit op toegeven dat te blijven benoemen.

Wij zijn natuurlijk ook blij dat die mensen tot bij ons geraakt zijn en dat er wegen zijn om het in gesprek te brengen. Laten wij daarop voortbouwen. Laten wij er verder aan samenwerken.

Ik wil de verwijzing naar Zorgcentra na Seksueel Geweld heel concreet maken. Het is een heel goede zaak dat die centra er gekomen zijn. Ze werken in zekere zin ook inzake onze thematiek, maar op een aanvullende manier. Zij kunnen in het heel directe veel meer dan wij zouden kunnen. Er zijn heel goede afspraken gemaakt over de samenwerking. Tegelijkertijd zijn ze vaak gefrustreerd, omdat het te lang duurt als ze contact opnemen met een Vertrouwenscentrum. Ja, dat klopt, maar de afspraken zijn goed.

Deborah Van Humbeeck: Wat het onderwijs betreft, geven wij relationele en seksuele vorming in de mate van het mogelijke. De leerkrachten hebben daar natuurlijk zelf een rol in. Wij zien dat het PMS of het CLB de scholen ook kan ondersteunen. Dat zal zeker vruchten afwerpen in de zin dat leerlingen gemakkelijker melding zullen doen, maar niet noodzakelijk in de zin dat leerlingen sterker zullen worden.

Wij zijn wel van plan, vanuit ons CLB, samen met Fonkel een project op te starten met Melanie. Weer een project, maar goed, het is op vrijwillige basis. Melanie heeft een opleiding gevolgd in Nederland waar jonge kinderen weerbaarder leren zijn en dingen durven en kunnen aankaarten. Wij zullen ook safes zetten in scholen, waar de kinderen hun besognes op een papiertje kunnen schrijven en dat in de brievenbus steken, waarna de leerkrachten en de CLB's ermee aan de slag gaan.

Het is zeker de bedoeling de kinderen weerbaarder te maken. Een aantal lessen geven op school zal zeker niet genoeg zijn, maar helpt wel.

Liesbeth Kennes: Met relationele en seksuele vorming kan men niet veel doen in situaties van seksueel misbruik waar er een machtscontext is. Men blijft immers zitten met een jong kind en met een volwassen iemand in een machtspositie. Men zal een kind, door zijn immaturiteit en door het verschil in macht, nooit zo weerbaar krijgen dat het zelf iets kan doen.

Wij weten uit onderzoek dat heel veel seksueel grensoverschrijdend gedrag gebeurt tussen jongeren, tussen minderjarigen, bijvoorbeeld tussen jongeren tussen 14 of 15 en pakweg 21 of 22.

Wij weten dat een grote factor, zowel voor het plegen van seksueel grensoverschrijdend gedrag als van het slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, een gebrek aan vaardigheid is. Daar heeft relationele en seksuele vorming voor mij wel een heel belangrijke rol, namelijk leren communiceren wat men wil. Heel veel jongeren weten nog niet wat zij willen. Hoe kunnen zij dan experimenteren en toch hun eigen grenzen respecteren?

Omgekeerd ook, hoe leest men de andere? Ik heb altijd gezegd dat seks communicatie is. Seksueel misbruik is ook communicatie. Men moet de communicatieve vaardigheid van jongeren stimuleren, opdat zij anderen kunnen lezen. Als u mij vraagt of ik een kop koffie wil, dan moet ik niet zeer ostentatief duidelijk maken dat ik geen kop koffie wil. Gewoon een schouderophalend 'niet echt' zal wel duidelijk zijn.

Toch verwachten wij als het over seksualiteit gaat dat die beweging heel duidelijk is, en heel sterk gezette grenzen aanduidt. Ik meen dat relationele en seksuele vorming een rol kan spelen in het relationeel en seksueel vaardiger maken van jongeren. Als ouders die zelf misbruikt zijn, vragen wat zij kunnen doen om hun kind te beschermen, dan zou ik hen kunnen voorliegen en allerlei grootse dingen aanhalen, maar uiteindelijk komt het altijd neer op hetzelfde, namelijk maak dat uw kind – en daarmee bedoel ik ook uw buurmeisje of uw buurjongen, uw leerling, de kinderen in uw omgeving – altijd voelt dat het bij u terechtkan. Dat is iets anders dan dat het dat te horen krijgt.

Dat is eigenlijk de beste preventie, maken dat kinderen zich gehoord weten, dat zij weten dat als zij ergens mee zitten, wij niet met de ogen zullen rollen alsof het om iets stoms gaat. Als mijn dochter met een pijntje van de speelplaats komt, zou ik kunnen reageren als volwassene en zeggen: er is niet eens een blauwe plek, wat voor pijntje is dat? Nee, voor haar is dat op dat moment een bezorgdheid. Als ik haar op dat moment ernstig neem, geef ik de boodschap dat wat voor haar belangrijk is, dat voor mij ook is.

Ik meen dat die vaardigheid, niet alleen tussen jongeren onderling, maar ook de vaardigheid van zij die voor kinderen of jongeren zorgen – en dat zijn wij allemaal – hen ervan bewust maakt dat elke communicatie met een kind ook communicatie over de relatie is.

Het is goed dat jongeren onderling erover praten, maar dat moet ook kunnen tussen jongeren en de mensen die voor hen zorgen.

Karin Jiroflée (Vooruit): Er zijn hier vele organisaties, waaronder CAW, CLB, Vertrouwenscentra, zorgcentra, politie en Justitie aan bod gekomen. In uw uiteenzettingen hebt u ook nog tientallen andere organisaties vermeld. Als men daarnaar luistert, dan is het verschrikkelijk – voor u waarschijnlijk nog veel meer dan voor ons – frustrerend dat men ondanks alle inspanningen, alle mensen die het zo goed menen en alle toegekende financiële middelen van de overheid en uit de privésector de werking niet beter op elkaar kan afstemmen. Dat zal dan wel te maken hebben met die handelingsverlegenheid, of met de politieagent die denkt dat hij door zijn beroepsgeheim geen melding kan maken, of met 101 andere zaken. Ook de wachtlijsten hebben daarmee te maken. Ik deel de frustratie van mevrouw Van Peel. Er zijn een hoop goedopgeleide mensen die heel goed weten waarover het gaat, maar toch lopen de zaken niet zoals het zou moeten. Ik sluit mij dus aan bij de

vorige sprekers die stelden dat iemand de regie in handen moet nemen, iemand die het overzicht heeft over de volledige case en de juiste actoren samenbrengt. Dat heeft ook te maken met de organisatie van ons landje. Daar zijn wij uiteraard verantwoordelijk voor.

Er zijn ook lichtpunten, in die zin dat er nog vaak proefprojecten worden opgezet.

We zijn fier zijn op onze zorgcentra, maar zij gaven vanochtend aan over onvoldoende geld te beschikken om hun personeel op het correcte niveau te betalen. Dat moeten wij echt aanpakken.

Er zijn echter wel lichtpuntjes. Mijnheer Stroobants, u sprak over het proefproject Handle With Care in Mechelen, waarbij de politie en de scholen samenwerken. Als schepen van onderwijs heb ik zelf vastgesteld, nadat alle puzzelstukjes bijeen waren gelegd, dat sommige leerkrachten in de school geaarzeld hebben om melding te doen, hoewel ze al een tijdje ongerust waren. Ik neem dat niemand kwalijk. Het ingewikkelde kluwen van verschillende organisaties en de onduidelijk afgebakende verantwoordelijkheden liggen aan de basis daarvan. Bij Handle With Care zou de leerkracht de dag volgend op de interventie naar aanleiding van intrafamiliaal geweld worden ingelicht. Hoe gebeurt dat? Het Mechelse politiekorps is niet klein. Hebben alle politieagenten daar bij wijze van spreken de gsm-nummers van alle leerkrachten? Dat ik me niet voorstellen. Hoe gaat dat in de praktijk in zijn werk? Alvast dank voor uw blijvende inzet.

Tim Stroobants: Ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om toch nog even op die versnippering in te gaan. Ik zou twee suggesties willen geven, waarvoor jullie mogelijk bevoegd zijn.

We zien echt potentieel in twee zaken. Allereerst, de infodeling met familierechtbanken. Dat is lastig, omdat familierechtbanken gaan over belangrijke zaken voor kinderen en jongeren, omgangsregelingen bij gescheiden ouders, ouders in echtscheiding, maar die hebben de insteek vanuit de bevoegdheden van familierechtbank die niet dezelfde zijn als de bevoegdheid van de jeugdbescherming. Hierdoor is de infodeling vanuit de optiek jeugdbescherming met de familierechtbank vandaag zeer moeilijk is. We moeten daar beter werk van maken. Dat zou de versnippering al enigszins kunnen tegengaan.

Een tweede concrete suggestie betreft de gevangenen waar heel veel volwassenen zitten en waar er een kind-reflex kan gemaakt worden. We zijn dat nu projectmatig aan het opzetten met tijdelijke middelen vanuit de Koning

Boudewijnstichting. Ook daar zouden we veel verder moeten kunnen gaan. Al die diensten die daarin een rol spelen, zouden aangesproken kunnen worden op het oog hebben voor de veiligheid van kinderen. Waarom? Omdat die kinderen natuurlijk een blijvende band met die mama of papa in de gevangenis nodig hebben. Bovendien zullen die mensen die gevangengenomen zijn, ook terugkeren naar huis met verlof of nadien, soms in het eigen gezin, soms in een ander gezin. We moeten daar ook proactief oog voor hebben dat die man of die vrouw ook opnieuw bij kinderen zal terechtkomen.

Dat zijn twee zaken waar we vanuit twee leefwerelden elkaar nog veel beter zouden moeten kunnen vinden. Tot daar met betrekking tot de versnippering.

Het raakt ook aan de concrete vraag van Handle with Care, want het gaat ook om verschillende sectoren, domeinen, bevoegdheden die hier mee aan zet komen. Het idee is zeer eenvoudig. Er is een politie-interventie intrafamiliaal geweld en de dag nadien moet de school op de hoogte zijn dat er een interventie intrafamiliaal geweld is geweest. Daar zit een heel proces achter. Dat begint bij de politiemans of -vrouw die een interventie doet en die dat moet registreren. Die zal zelf de school niet bellen, maar in het registratiesysteem – via pv of een ander document – zal die een aantal elementen noteren en aanduiden. Vervolgens is er een meldkamer die een aantal zaken ontvangt, dan een soort van administratief team dat alle interventies van de dag voordien 's ochtends vroeg screent. Het zijn die mensen die filteren welke interventies voor intrafamiliaal geweld op hun grondgebied hebben plaatsgevonden.

Het was een pilootproject dat we moesten afbakenen. Zo ging het ook om het lager onderwijs. Er werden enkele toetsingscriteria opgezet. Vervolgens zal de politie contact opnemen met AGODI, de overheidsdienst die weet waar kinderen naar school gaan. AGODI bezorgt die gegevens aan de politie die op haar beurt een signaal geeft aan de directeur of een aangeduid persoon die de informatie Handle with Care, geboortedatum en naam van het kind krijgt. Zo geven we ook aan dat niet meteen aan het ergste gedacht moet worden. Het kan gaan om een familieruzie waar al dan niet kinderen bij aanwezig waren. Er is in ieder geval iets in het gezin gebeurd waarbij de politie aanwezig moest zijn en dat is op zich al ingrijpend voor een kind en een gezinssituatie. Straf dus het kind de dag nadien niet als het zijn huiswerk niet heeft gemaakt. Geef het kind de mogelijkheid om extra contact te zoeken, als het daar zelf om vraagt. Als leerkracht moet men niet het gesprek aangaan over de situatie, maar wel alert zijn, want

mogelijk moet men een bepaalde rol opnemen. Dat is de procedure, eenvoudig uitgelegd.

Er valt nog veel te regelen juridisch en qua registratie. Minister Zuhair Demir heeft ons op 1 januari een projectsubsidie voor twee jaar gegeven, waardoor ons de mogelijkheid is gegeven voor een verdere uitrol en verkenning, opnieuw in Mechelen. Van daaruit kunnen we in heel Vlaanderen nagaan wat er nog mogelijk is. Ik ben zeer hoopvol, maar ik weet tegelijkertijd dat we stap voor stap zullen moeten gaan. Het is een hartverwarmend project.

Dit is een van die projecten waarbij wij werden uitgedaagd. Wanneer we erover spraken met collega hulpverleners, waren die uiteraard zeer sceptisch. Ze vroegen zich af hoe wij zomaar gegevens van de politie naar het onderwijs zouden laten gaan. We wisten niet op voorhand dat dat goed zou lopen, maar we hebben wel gezien dat leerkrachten alerter zijn, vooral diegenen die er minder oog voor hadden. Bij leerkrachten die er al gevoeliger voor waren, was er minder een verschil te merken. Zij die het minder in zich hadden, worden nu eigenlijk geconfronteerd met kinderen die thuis misschien wel het een en het ander hebben meegemaakt en voor wie ze een rol op te nemen hebben.

In Mechelen waren er op zes maanden tijd 250 Handle with Care-signalen naar basisscholen. Dat gaat dus om 250 situaties waarnaar nu hopelijk meer aandacht is gegaan.

Deborah Van Humbeeck: Ik zou daar graag bij aansluiten. Wij zijn nu met het politiekorps van Vorst-Anderlecht hier in Brussel aan het bekijken of we dat systeem op poten zouden kunnen zetten. Als er een goed netwerk is, dan geeft de politie sowieso aan het CLB door dat er dingen gebeuren, en omgekeerd. Mijn motto is dat een goede hulpverlener zijn kader kent, maar in het belang van het kind af en toe buiten dat kader gaat. Het zou mooi meegenomen zijn indien daar goede wetgeving rond zou komen.

Kathleen Pisman (Ecolo-Groen): Bedankt voor uw uitleg. Ik heb een heel concrete vraag. Ik kom zelf uit het basisonderwijs. In het echte leven ben ik inspecteur basisonderwijs. Ik heb altijd gewerkt met zeer jonge kinderen in de klas. Wij hebben hier van verschillende slachtoffers gehoord dat ze het gezegd hebben, maar dat daarna de ouders gebeld werden. Zij kwamen naar de school en de ouders werden geloofd. Hoe kunnen we dit voorkomen? Dat is ook frustrerend voor leerkrachten. De biologische ouders hebben toch nog vaak recht op hun kinderen, het recht om hun kinderen op te voeden zoals zij willen, met of zonder de

pedagogische tik of dergelijke. Een leerkracht kan ook niet beslissen dat iets niet meer door de beugel kan. Het kind kan wel bij de leerkracht een signaal geven dat het voor hem niet meer oké is. Hij of zij brengt dat signaal dan naar het CLB. We zien dan in een van de getuigenissen dat er toch wel een structuur zat in die medewerker van het CLB die meerdere kinderen afgeblokt heeft en altijd de ouders geloofde. De getuige, die nu een vijftiger is, werd toen niet geloofd. De laatste keer dat hij het vermeld had, zeiden ze hem dat hij moest wachten tot hij achttien was. Dan kon hij doen wat hij wilde. Dit mag toch niet?

Er zijn wachttijden van zes maanden voor een kind van vier tot vijf jaar. Dat is als zes jaar voor een volwassene. Een kind ontwikkelt zoveel. Er wordt op dat moment, maandenlang, schade berokkend aan jonge kinderen, omdat zij moeten wachten. Kinderen zitten in een afhankelijkheidspositie. Een mama en papa moeten voor hen zorgen. De kinderen worden dan niet gehoord of de andere wordt geloofd. Ze krijgen dan nog eens straf als ze thuiskomen. De vader of moeder zegt dan tegen het kind dat het nogal durft, dat zo te zeggen, tegen iedereen. Ze vragen of het kind dat ook aan de juf heeft verteld. Hoe kunnen we dat voorkomen? Hoe kunnen we in de structuur van onze hulpverlening invoeren dat wanneer een kind een signaal stuurt, het geloofd wordt, gehoord wordt? Daarmee wil ik niet zeggen dat het kind altijd uit het gezin moet worden gehaald. Dat is het meest extreme geval. Hoe kunnen we dit voorkomen? U zit er middenin. Misschien hebt u ideeën om dit te voorkomen. Voor mij kan dit niet.

Deborah Van Humbeeck: Dit komt helaas heel veel voor. Zeker nieuwe medewerkers vragen zich nogal dikwijls af of de kinderen wel de waarheid spreken. Stel u voor dat hij of zij zegt dat die ouders dat doen en het is niet waar.

Ondertussen ben ik sinds 1998 werkzaam bij het PMS en CLB. In al die jaren is het één keer gebeurd en toen hadden we echt wel zelf door dat er iets niet juist zat bij een meisje van vijftien jaar. Dan nog heeft dat kind hulp nodig. Als je zo'n verhaal brengt, is er nog iets niet oké. Het is zeer belangrijk dat de hulpverlener die de vraag of de melding binnenkrijgt, achter het kind blijft staan en heel duidelijk naar het kind toe stelt dat hij het kind gelooft. In de casus die ik daarnet gebracht heb, zijn wij blijven zeggen dat we het kind wel geloofden en dat we verder zouden gaan, ondanks het feit dat het kind op verhoor geweest was, waar gesteld werd dat er werd gedacht dat het kind liegt en dat ze de ouders geloofden. Uiteindelijk zijn wij bij het VK uitgekomen, er is een M-doc ingediend. Dan konden we verder. Het is heel belangrijk dat de hulpverlener aan het kind zegt dat hij in het kind

blijft geloven. Dat is echter niet evident.

Tim Stroobants: Wij moeten ook mensen ondersteunen om zo'n rol op te nemen. U hebt nog meer voeling met het onderwijs dan ik, maar ik heb wel familie die er werkt en er een voorgeschiedenis in heeft. Als zij met verhalen afkomen, is dat vaak niet eenvoudig. Van sommige reacties denk ik dat ze te snel in een kramp zijn geschoten of dat er te snel een aantal dingen in gang zijn gezet. Nadien kan men dat niet volhouden en is het kind er nog minder goed aan toe. Op vrijdagavond zegt een kind bijvoorbeeld dat het niet naar huis wil gaan, omdat de dag ervoor iets gebeurd is. Plots worden er verschillende dingen in gang gezet, wat begrijpelijk is, maar mensen sluiten de rangen en plots is er niks meer mogelijk. Daar moeten we veel nabijer kunnen zijn door goede adviesverlenende functies, waarbij mensen heel vlot ergens terecht kunnen, een buitenstaandersperspectief kunnen consulteren. Ze kunnen dan vragen hoe ze ergens mee kunnen omgaan. Dat zou een hele ondersteuning zijn. Daarnaast zullen we opnieuw vormingen en dergelijke moeten doen.

Uw verhaal raakt aan een soort van basishouding. Hoe gaan wij om met elkaar? Hoe gaan wij om met leerlingen? Vaak worden we plots geconfronteerd met situaties die escaleren, maar hebben we heel veel kansen gemist in de situatie voordien. Daar is de belangrijke boodschap ook de situatie voordien te willen blijven zien en daar naar mogelijkheden te zoeken.

Liesbeth Kennes: Ter aanvulling wil ik nog meegeven dat van partnergeweld wel eens wordt gezegd dat er veertig incidenten zijn, vooraleer er een eerste melding volgt. Bij kindermishandeling speelt iets gelijkaardigs. Dat wordt misschien niet op die manier gekwantificeerd, maar een kind gaat niet van nul naar honderd, om dan te vertellen wat er thuis gebeurt. Het zal het water aftasten, de teen in het water steken en voelen hoe wordt gereageerd wanneer het iets zegt. Het jammere aan dergelijke situaties is het volgende. Ik ken geen slachtoffers die dergelijke reacties niet hebben gekregen. Het jammere is dat een kind aldus afleert om te spreken. Wij zetten nochtans heel hard in op die eerste woordjes, want die zijn zo belangrijk. In dergelijke situaties worden die woordjes echter iets ongemakkelijks.

Volgens mij ligt het geloven of niet geloven vaak aan het feit dat volwassenen en mensen tout court een appel voelen, alsof zij rechter moeten zijn en er een uitspraak moet volgen. Op dat vlak moeten wij in de opleiding van hulpverleners heel duidelijk het onderscheid maken tussen een juridische waarheid – de enige die kan afkloppen of iets juridisch waar is, is een rechter – en de andere

waarheid, die ook heel groot is. Bij elke ervaring, zoals ook ruzies, snappen wij dat de ander iets op een bepaalde manier heeft ervaren. Iedereen heeft zijn ervaring. Leerlingen komen klagen dat iemand hen pest. Dat is hun beleving. Voor die leerling is dat dé waarheid.

Zeker bij dergelijke situaties denken wij soms te snel dat wij, de hulpverleners, de leerkrachten en de omgeving, moeten uitmaken wat er waar is van de klacht, terwijl dat er eigenlijk niet toe doet. Het is gewoon een kind dat om hulp vraagt. Het is die hulpvraag, die wij helder moeten krijgen.

Die hulpvraag is meestal niet bij jonge kinderen om hen thuis weg te halen, maar wel ervoor te zorgen dat het stopt, omdat het niet goed voelt. Het is dat wat zij afleren. Dan wordt het moeilijker naarmate zij ouder worden. Wanneer wij dan worden geconfronteerd met een tiener in die situaties, waarbij tieners aan de hulpverleningsinstanties aangeven dat zij niet meer naar huis willen, dan maakt het niet uit waarom. Die tiener hoeft niet meer naar huis, minstens niet op dat moment. Wij moeten dan de tijd nemen om te onderzoeken waaraan die vraag ligt.

Wanneer men kinderen zo ver krijgt dat zij hun loyaliteit op die manier doorbreken, door aan te geven dat zij niet meer naar huis willen, dan is dat voor mij wat er op dat moment moet gebeuren. Nadien kan men onderzoeken wat er speelt, welke mogelijkheden er zijn en ook of er familie is.

Er zijn situaties waarbij kinderen bijvoorbeeld aan VK's – ik heb het nu over een verder verleden, namelijk mensen van mijn generatie die tiener waren – aangaven dat zij niet meer naar huis wilden, maar toch naar huis zijn moeten gaan. Dat is zo een grote klap voor het vertrouwen, dat het heel veel jaren kan duren vooraleer zij ergens anders hulp gaan vragen. Sommige hulpverleners moeten dan later jaren bouwen aan het vertrouwen om – de klappen aan het vertrouwen kan men niet tenietdoen – het te herstellen en om opnieuw vertrouwen te creëren.

Waar of niet waar, is dus niet de vraag. In eerste instantie is het belangrijk de vraag ernstig te nemen en te geloven, hoewel ik zelfs dat woord niet zou gebruiken. Tegen een kind zou ik niet zeggen: "Ik geloof u." "Ik hoor u", dat is het.

Zij willen gehoord worden. "Ik hoor u en ik zal verder met u zoeken naar wat wij ermee kunnen doen." Dat is de enige belofte die men kan maken.

Deborah Van Humbeeck: Het is ook geen gemakkelijke rol om het gesprek te voeren met en de boodschap te brengen aan de ouders. Wij

moeten daarin een aantal mensen nog sterker maken, zeker ook in het onderwijs. Het is erg moeilijk. Ik denk dat er ter zake zeker ook nog een rol is weggelegd.

Tim Stroobants: Ik zou nog een reactie willen geven ter nuancering.

Het is natuurlijk erg belangrijk dat wij ook focussen op schoolsituaties. Nu lijken wij ervan uit te gaan dat het gaat om situaties die thuis gebeuren. Er zijn echter ook situaties die op school gebeuren tussen kinderen onderling of tussen leerkracht en kind. Die situaties mogen wij in het debat ook niet uit het oog verliezen.

Kathleen Pisman (Ecolo-Groen): Ik wou aansluiten bij uw woorden, namelijk het gesprek met de ouders. De school kan bepaalde zaken immers niet oplossen. Leerkrachten, zeker in het basisonderwijs, weten alles van hun leerlingen. Wanneer zij met hen goede contacten hebben, weten zij alles. Soms komen ze bijvoorbeeld 's morgens al vertellen: "Juf, gisteren was er een politieagent bij ons thuis." De leerkracht krijgt dat binnen, maar kan het niet oplossen. Hij of zij stuurt het kind 's avonds terug naar huis. Dat kan niet anders. Het kind kan niet anders, maar de leerkracht kan ook niet anders.

Wat ik in het verhaal van iedereen heb gemist, is dat, zelfs al is de situatie slecht door het gedrag van een van de ouders, het ook de moeite waard is om ook de ouders mee het bad in te trekken en te vertellen dat zij, de leerkrachten, hebben gehoord wat het kind heeft verteld, zonder te oordelen of het waar of niet waar is. Wel moeten zij vragen wat zij voor de ouders kunnen betekenen. Soms is de moeder of de vader ook in een situatie dat zij een en ander weten. Mijnheer Stroobants, u hebt dat ook aangegeven in uw inleiding. Vaak weet de omgeving wat er gebeurt, maar zit zij ook in een situatie waarin zij de zaken niet onmiddellijk kan oplossen.

Ook die focus moeten wij meenemen in onze overwegingen. Wij moeten de ouders meenemen in hun totaliteit. Wij kunnen niet alle kinderen die iets vertellen, uit hun gezin plaatsen, laat staan dat er voldoende pleegzorg zou zijn. Dat aanbod is er immers ook niet.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Bedankt voor jullie toelichting. Het valt me op dat de situatie toch vrij ernstig is. We moeten het probleem blijven scherpstellen, want we zijn een land dat dat zou moeten kunnen oplossen, met de rijkdom die we hebben. Er moeten dus politieke keuzes gemaakt worden om ervoor te zorgen dat die wachtlijsten weggewerkt worden. U botst immers steeds

opnieuw op die wachtlijsten.

Mevrouw Van Humbeeck vertelde ook over de CLB's en over de administratieve rompslomp waarmee ze zich moeten bezighouden. Die weerhoudt hen ervan om voor de kinderen te zorgen. Daaraan moet dus ook iets gedaan worden. Ik hoor immers op het terrein dat dat een heel groot probleem is. U hebt te weinig mensen om uw opdracht correct uit te voeren. Er is dus een gebrek aan middelen om die taken uit te voeren. Dat heb ik onthouden uit uw woorden. Tijdens de getuigenissen van slachtoffers hebben we ook gehoord dat mensen vanwege al die problemen niet werden gehoord bij het CLB of het CAW. We moeten daar dus zeker iets aan doen.

Ik wil ook verdergaan op het probleem van de regie. Ook daarover moeten we ons hoofd breken. Ik hoorde vanochtend, toen het over de zorgcentra ging, dat er daar een goede coördinatie is met de verschillende actoren. We zijn dus heel blij dat dat er allemaal is. Ik zie echter dat het bij jullie precies niet lukt om dat allemaal op elkaar af te stemmen, wat natuurlijk grote gevolgen heeft voor de kinderen.

Mijnheer Stroobants, u sprak over het voorbeeld van Nederland. De heer Adriaenssens deed dat hier ook. Hij zei dat het allemaal zou moeten samenkomen in één expertisecentrum: een klinisch centrum, een beleidscentrum en een centrum voor wetenschappelijk onderzoek. Dat zou verplicht moeten worden. Is dat volgens u eveneens de richting die we moeten inslaan?

Er is dan ook nog de 1712-lijn. De heer Adriaenssens zei dat de telefoon de beller zelf naar de juiste mensen zou moeten doorverwijzen, zodat de beller niet zelf nog eerst tien andere oproepen moeten doen alvorens bij de juiste persoon terecht te komen.

We moeten dus bekijken hoe we die lijn kunnen versterken met meer expertise en middelen. Wat vindt u daarvan?

Over een heel recent probleem, namelijk het internetprobleem, werd vandaag niet gesproken. Jongeren hebben via het internet toch vaak te maken met misbruik en moeilijke situaties. Zijn jullie daarmee ook al bezig of is dat een onderwerp waarvoor er nog veel moet gebeuren?

Tot slot heb ik nog een vraag over de opleidingen. Preventie is superbelangrijk, net als opleidingen in de scholen voor kinderen en leerkrachten. Moet daarin volgens u nog meer worden geïnvesteerd? Wat we horen uit het onderwijs, met klassen van 25 tot 30 kinderen... De vorige spreker zei dat

men in het basisonderwijs ieder kind kent. Als men 25 kinderen in de klas heeft, vrees ik een beetje dat men dan niet meer elk kind zal kunnen horen. Ook daar zitten we dus op ons tandvlees. De zorg in onze scholen is echt schrijnend voor een rijk land.

Deborah Van Humbeeck: Er zijn dit jaar middelen gekomen van minister Weyts om in de CLB's meer in te zetten op preventie. Er is altijd een slingerbeweging. We zaten helemaal aan de ene kant en nu maken we weer de beweging naar de andere kant. In het CLB Dender in Aalst heb ik een preventieteam opgericht. Ik ben ook van plan om dat in Brussel te doen. We gaan daarmee naar de scholen om samen met hen een aantal projecten uit te voeren. We maken daarmee ook leerkrachten sterker, net als de leerlingen zelf. Ik ben dus zeker voorstander van meer preventie.

We krijgen heel veel vragen over de media. Er is heel veel seksueel misbruik online. De plegers spreken ook kinderen aan om hun vriendjes daarin te betrekken. Dat gebeurt dus echt in groten getale. De politie is daar wel mee bezig. Tim en ik zijn ook samen naar Europol geweest en we hebben daar een uitleg gekregen over wat zij doen. We hebben daar ook contacten gelegd en we zetten daarop dus volop in.

Liesbeth Kennes: Op de school waar ik sta, is dat ook een thema. Ik denk dat dat zo is op alle scholen.

Het moeilijke daaraan is, denk ik, dat we collectief vergeten, inclusief ouders, dat het internet de wereld is. Ik ben zelf een beetje geschrokken dat heel veel ouders vertelden dat ze niet wisten wat hun kind daar deed, terwijl zij wel weten bij welke vrienden ze zijn, wat hun hobby's zijn, waar ze naartoe gaan. Eens dat het ging over het internet werd dat precies iets flou, iets ongrijpbaars.

Er waren twee ouders die zeiden dat ze een keer per week of een keer om de zo veel tijd samen met hun kind gingen kijken: wat wordt daar nu gezegd, wat doet dat met je, bij welke zaken voel je je niet oké. De reactie van anderen daarop was heel gek: alle, kijk jij mee op de telefoon van uw kind?

Ik denk dat de sensibilisering van de ouders hier toch ook belangrijk is, zodat zij zich realiseren dat dit hun wereld is en dat dit impact heeft en dat het niet alleen een manier is om te communiceren. Een mail sturen is communiceren, maar voor de kinderen is die telefoon hun wereld. Ze moeten die bij mij op school in het eerste lesuur in een bakje steken en in het laatste lesuur krijgen ze die terug. Is dat de juiste oplossing? Ik weet het ook niet. Ik denk dat men hen ook moeten leren om ermee om te gaan, maar het is wel een feit dat dit

grensoverschrijdend gedrag daar is en dat het heel veel van ons vraagt om dat mee te nemen, want dit zijn eigenlijk zaken die buiten de school gebeuren, maar wel binnen de sociale context van de school. Er zijn groepen waarin leerlingen samenzitten en dat gaat niet alleen over de taak van morgen voor wiskunde. Dat maakt dat de verantwoordelijkheid daar flou is. Wie is daar verantwoordelijkheid voor? Dat gebeurt buiten de uren, met een telefoon die ze binnen de uren moeten afgeven. Wie draagt hier de verantwoordelijkheid?

Misschien is dat ook het idee van de verdeling van verantwoordelijkheid, waardoor er misschien soms niets gebeurt. Als leerkracht mag ik niet eens zeggen: ik zie dat uw gsm in uw broekzak zit, haal die eruit. Ik mag dat alleen zeggen als ik die gsm letterlijk zie. Dan mag ik hem afnemen. Als een leerling tegen mij zegt dat hij nog thuis ligt en ik zie die gsm in zijn broekzak zitten, dan kan ik daar zelfs niets mee doen. Dan is de vraag wie welke verantwoordelijkheid heeft. Ik denk dat sensibilisering echt heel belangrijk is. Een telefoon is meer dan een communicatiemiddel, het is ook een stuk van de wereld, zeker van jongeren.

Deborah Van Humbeeck: Op dat punt werken we trouwens ook samen met Child Focus.

Tim Stroobants: De reden waarom ik daarop minder ben ingegaan, is omdat de onlineveiligheid zeker tot de opdracht van Child Focus behoort. Het is minder mijn expertise.

Ik heb het niet meegenomen in de prioritaire zaken waarover ik iets wou zeggen.

Ik deel helemaal de oproep om voldoende kritisch te blijven over het feit dat wij in dit land en in deze regio nog zo prematuur zijn in het goed omgaan met deze problematiek. Dat is geen vingerwijzing naar iemand, maar het zou een engagement moeten oproepen om daar veel meer werk van te maken. Het is ook zo dat iedereen die bij ons werkt vroeg of laat een soort van ethische crisis meemaakt en zich afvraagt in welk systeem men eigenlijk aan het meedraaien is. Ben ik nog wel iets aan het veranderen of niet? We moeten ons er terdege van bewust zijn dat we hier voor stevige uitdagingen staan.

Ik wil het nog kort over de regie hebben. Er zijn situaties waarin het niet zo eenvoudig is. Als een mama met haar dochter naar een zorgcentrum gaat en een aantal vaststellingen laat doen, dan wordt dat al dan niet verder opgepakt. Twee maanden later staat die daar terug. Drie maanden later staat er iemand anders met dat kind. Dan begint het debat. Wat is er eigenlijk aan de hand? Wat is er juist gebeurd? Dan moet men verder

kunnen gaan, want dan begint er een heel krachtenveld van organisaties en mensen met meningen. Iedereen heeft zijn eigen mening en zijn eigen doelen daarbij. In dat krachtenveld is er meer regie nodig. In het eerste opvangveld van slachtoffers en de eerste vaststellingen is dat vrij goed geregeld. In het verdere traject zijn er op dat vlak wel nog wat uitdagingen.

U bent van daar naar de oproep van collega Adriaenssens gegaan. Ik sta hier onder ede en ik zal daar niet over liegen. Ja, ja, ja. Ja, er moet meer vereenvoudiging komen. Ja, er moeten dingen samengebracht worden. Het is natuurlijk geen eenvoudige oefening. Als de mensen in het werkveld zich over hun eigen organisatie in relatie tot andere organisaties moeten gaan uitspreken over wat de betere nieuwe samenstelling zou moeten zijn, dan is dat geen eenvoudige kwestie. Ik zal daar eerlijk over zijn. Ik vind dat we daar het juiste proces moeten doorlopen met een aantal betrokken diensten, maar ik hoop dat we daar binnen vijf jaar al een heel stuk verder in staan. Dat hoop ik met u mee. Dat is zeker een uitdaging en een handschoen die ik graag mee opneem, om samen met onze organisatie daaraan mee te werken.

Op de vraag over de vorming is al geantwoord. Het is erg om te zeggen, maar heel wat professionals hebben in hun opleiding niets gezien over datgene waarover wij hier nu spreken en dat is nog steeds zo. Dat is maar één element daarvan, maar als ik spreek over prematuur, dan gaat het ook over dergelijke zaken.

Liesbeth Kennes: In de opleiding krijgt men lijstjes: "Signalen van kindermishandeling kunnen zijn ..." In de praktijk blijkt later dan dat die signalen van kindermishandeling evengoed signalen kunnen zijn van een kind dat wordt gepest, een kind dat zich niet goed voelt, een kind met een of andere stoornis, een kind dat iets heeft meegemaakt, dat zijn oma heeft verloren. Zeker bij seksueel misbruik zijn de enige signalen, uitgezonderd een medische problematiek, die kunnen wijzen op seksueel misbruik bepaalde dingen die men kan zien aan de geslachtsdelen. Alle andere mogelijke signalen zijn de signalen van zoveel andere dingen. Men kan dus wel onderwijzen wat de signalen kunnen zijn van kindermishandeling, maar daarmee is men niets eens men in de praktijk komt en er een zorg is die nog niet uitgeklaard kan worden.

Daarover moet opleiding en bijscholing volgens mij gaan. Men moet mensen vaardiger maken in het durven aangaan van een gesprek. Ik begrijp de angst om woorden in de mond van een kind te leggen. Ik begrijp dat allemaal. Daarin moeten

mensen vaardiger worden gemaakt. Hoe ga ik dat gesprek aan? Hoe kan ik vragen stellen? Men blijft met de factor zitten dat het kind er misschien niet klaar voor is om het te delen, maar hoe kan ik weten dat ik alles heb gedaan zoals het hoort? En dan komt het er misschien nog niet uit, maar misschien wel een jaar later bij een andere hulpverlener of leerkracht. Men moet verder durven te gaan dan mogelijke signalen van hoogbegaafdheid, kindermishandeling of een problematische thuissituatie, want die signalen zijn dezelfde: een kind is niet in zijn element. Daarop komt het eigenlijk neer.

Wat betreft die vaardigheid in het uitklaren waarom een kind niet in zijn element is, zelf doe ik dat door te zeggen 'je kijkt niet naar mij als ik iets vertel' en te vragen of er iets speelt. Ik houd het dan heel groot. Als het kind daar niet op ingaat, dan blijf ik aan de relatie werken, blijf ik het aankaarten, en dan weet het dat ik dat echt wil horen. Die vaardigheid wil de handelingsverlegenheid tegengaan. Dat is moeilijker. Het is gemakkelijker om cursussen te maken met lijstjes.

Deborah Van Humbeeck: Wij zien ook vaak dat wanneer kinderen gedragsproblemen stellen op school, zij als de schuldigen – als ik het zo mag zeggen – worden aanzien, waarna er van alles moet gebeuren en bekeken moet worden. Ik heb vandaag nog een aantal dossiers met betrekking tot gedragsproblemen doorgenomen waarbij er ook eens aan mogelijk misbruik moet worden gedacht. Ik moet tegen mijn team zeggen dat men in geval van gedragsstoornissen ook altijd aan misbruik moet denken.

Kinderen die het tegenovergestelde gedrag stellen en helemaal op de achtergrond verdwijnen, glippen helaas nog te vaak door de mazen van het net.

Servais Verherstraeten (cd&v): Ik wil nog even terugkomen op het expertisecentrum, waarnaar daarnet ook werd verwezen en waarvoor professor Adriaenssens in deze commissie heeft gepleit.

Beste sprekers, er is het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling, waarvan seksueel misbruik een onderdeel is. Lijkt het u aangewezen daarvan een apart expertisecentrum te maken? Of dient dat onder het bestaande centrum te vallen?

Ik kom nog even terug op die versnippering. De politiek wordt geconfronteerd met een gebrek aan middelen en moet keuzes maken. Wij worden echter ook geconfronteerd, net als u op het terrein, met een gebrek aan mensen. En dan worden slachtoffers en zelfs daders geconfronteerd met wachtlijsten. Er is dus geen keuze. Wij hebben aan die versnippering een antwoord te bieden. Mijn

zorg is dat u, met de kennis en betrokkenheid die u en uw voorgangers hier steeds tonen, de expertise hebt om het stuur zelf vast te pakken. Een overheid vraagt immers vaak hoe men het moet doen met experts die eigenlijk niet thuis zijn op het terrein, terwijl u dagelijks op het terrein werkt. Wij hebben u dus eigenlijk nodig om dat framework uit te werken en de politiek op dat vlak voor voldongen feiten te stellen, want er is wat dat betreft geen alternatief.

Mijnheer Stroobants, ik was ontdaan door de cijfers die u aanhaalde, 3 % kindermishandeling. Mevrouw Kennes, in een klas van 20 leerlingen worden in vijf jaar tijd 3 leerlingen ermee geconfronteerd.

Liesbeth Kennes: (...)

Wij weten uit onderzoek dat de werkelijke aantallen eerder 2 à 3 kinderen per klas per jaar zijn. Wij missen immers heel veel meldingen. Heel veel gevallen worden niet gemeld. Het gaat dan om gevallen waarvan een leerkracht zegt dat men ziet dat er iets scheelt, maar men weet niet wat het is. Die kinderen worden niet geteld op die manier.

Volgens sommige onderzoeken gaat het om nog meer kinderen. Voor een stuk hangt dat af van waar de lat wordt gelegd, want bijvoorbeeld echtscheiding zit er ook in. Per klas maken verschillende kinderen die aces mee.

Servais Verherstraeten (cd&v): Ik denk wel dat we daarmee aan de slag moeten. Daarvoor richt ik me ook tot u, mijnheer de eremagistraat. Meldingen, al dan niet waar, bekeken vanuit juridische waarheid of vanuit misschien nooit te achterhalen waarheid, kunnen als zodanig wel in de gegevensbank worden opgenomen. Een kind kan iets melden over een familielid. Vanaf het moment dat diverse meldingen in de gegevensbank bij elkaar komen, moet het met de huidige informaticamiddelen mogelijk zijn om die te koppelen, zodat dingen mogelijk worden voorkomen. Als bijvoorbeeld een klacht binnenkomt over x, kan worden nagegaan of er nog meldingen over x bestaan. Uiteraard is het geen proces-verbaal, het is maar een melding, maar we hebben wel een gegevensbank. Volgens mij moet dat combineerbaar zijn. Ik denk dat wij daarmee veel ellende kunnen voorkomen.

Tot slot heb ik nog een vraag voor u allen. We focussen, meer dan terecht natuurlijk, op de slachtoffers, maar daderaanpak komt evenzeer slachtoffers ten goede. Vrijwillige aanpak vergt moed van een dader. Veel daders lenen zich daar niet toe, want daders van seksueel misbruik hebben meestal een fundamenteel gebrek aan

empathisch vermogen. Voor seksueel delinquenten is er hulpverlening en hebben we het kader van de justitiehuisen en justitiële afhandeling met de leerprojecten. Omtrent die materie heb ik niet de kennis van sommige van mijn collega's, maar naar mijn aanvoelen is de daderaanpak nog niet op zodanig niveau gestructureerd als de hulpverlening voor slachtoffers. Mijn vraag is hoe we die structuren op hetzelfde niveau kunnen brengen, want ik denk dat ze even belangrijk zijn. Begrip voor daders is niet wat ik bedoel, maar hulpverlening voor daders is even noodzakelijk als hulp voor slachtoffers en die hulpverlening dient ook de samenleving. Al is hulpverlening voor daders empathisch gezien misschien veel moeilijker om aan te reiken, het is volgens mij wel noodzakelijk. Hoe krijgen we die structuur geüpgraded?

Tim Stroobants: Ik zou daarmee ook het sprongetje willen maken naar het begin van de vraagstelling. We stellen ons voor voldongen feiten dat we al een aantal structuren in het leven roepen om beter samen te werken en de integratie mogelijk te maken. De eerlijkheid gebiedt mij om te zeggen dat we dat wel samen moeten doen. In onze organisaties, maar ook bij collega's, zitten hulpverleners in hart en nieren. Wij willen met mensen werken. Wij hebben niet altijd de expertise om ook op organisatorisch niveau na te denken. We moeten de eerlijkheid hebben om dat hier neer te leggen en daarover samen na te denken. Als wij moeten spreken over wat een goed organisatiemodel is, hebben wij ook de expertise nodig die een antwoord biedt op vragen zoals hoe men structureert, hoe men mensen samenbrengt en hoe men ervoor zorgt dat structuren geen praatbarakken worden en er opvolging is. Het zou een en-en-verhaal moeten zijn tussen beleid, praktijk en middenveld.

Deborah Van Humbeeck: Een mooi voorbeeld is de samenwerking van onze Brusselse CLB's met het VK van Brussel, waarbij het VK Brussel op regelmatige basis naar het CLB zelf komt om overleg te plegen rond casussen. Het kan wel, maar het is overal zeer verschillend. Daar gebeurt het wel.

Tim Stroobants: Dat raakt ook aan de vraag of we een apart centrum moeten oprichten voor seksueel misbruik of de verschillende vormen van geweld als een geheel moeten aanpakken. Wij blijven dat altijd als een eenheid bekijken. Men kan dat niet echt opsplitsen. Je kan een kind ook niet opsplitsen. Je kan een gezin ook niet opsplitsen tussen seksueel geweld en andere. Daar dan maar verschillende expertise rond opbouwen, zou nodeloze nieuwe versnippering zijn. Daar moeten we heel helder in zijn. Dit moet meer gebundeld

worden en blijven tegelijkertijd. Bij ons is het gebundeld, maar af en toe zie je een begrijpelijk initiatief, specifiek rond seksueel geweld, ontstaan. Ons pleidooi is altijd om zeker ook de andere vormen van geweld daarin mee te nemen.

De daderaanpak is een zeer belangrijk gegeven. We vertrekken het liefst en vaak vanuit een slachtofferbenadering, omdat het daar in essentie over gaat. Als we daar een mature aanpak rond willen, moeten we de daderaanpak veel meer uitbouwen dan vandaag het geval is. Het klopt dat die vandaag de dag nog minder goed uitgebouwd is dan het eerste deel. Men kan gerust begrip hebben voor een bepaalde situatie, zonder dat als een verantwoording te beschouwen. Niemand kan een goede verantwoording in het leven roepen voor iets dat ze mis hebben gedaan. Men kan vanuit een bepaalde benadering natuurlijk wel mee op zoek gaan naar oplossingen en verandering bij mensen. Er zijn goede initiatieven genomen de voorbije jaren, maar die hadden een te lage intensiteit.

Er is Stop It Now. Er zijn de universitaire forensische centra, die zeer waardevol zijn en heel veel expertise hebben. De daderaanpak zou echter nog veel sterker uitgebouwd kunnen worden.

In een Vertrouwenscentrum wordt die expertise wel gebundeld, als de melding gaat over een kind waarover men zich zorgen maakt. Vaak gaat het over zorgen om hoe de ouders omgaan met hun kind. Een Vertrouwenscentrum zal heel sterk aan de slag gaan met de ouders en zal ook op zoek gaan naar hoe men die hulpverlening op gang kan brengen, samen met de ouders. Dat begint ook een stukje met – een beetje negatief uitgedrukt – een confronterende benadering. Vanuit de zorgen die men heeft met betrekking tot een kind, spreekt men over hoe de ouder omgaat met zijn kind. Men moet dat niet beschouwen als een veroordeling maar vooral als een zoektocht naar gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een goede ontwikkeling van het kind, waarover men als ouder waarschijnlijk ook het liefst spreekt. Op die manier worden stappen gezet.

Als het specifiek gaat over drughulpverlening mogelijk maken, als het gaat over hulpverlening met betrekking tot partnergeweld, meer specialistisch, meer traumabehandeling van daders die zelf slachtoffer zijn geweest, botsen wij natuurlijk wel op een onderontwikkeld aanbod, op een landschap dat nog niet ver genoeg staat met betrekking tot daderbegeleiding. Ik wil onderschrijven dat daar nog veel uitdagingen liggen.

Wij moeten die uitdaging ook vanuit een efficiëntieoogpunt benaderen. U hebt er ook naar

verwezen. De middelen zijn schaars. Wij kunnen niet dromen van overvloed. Het gaat ook over keuzes om die efficiënt in te zetten. Die daderbegeleiding is mijns inziens een zeer efficiënte prioritaire keuze. Meer integratie, meer samenbrengen van diensten is waarschijnlijk ook een efficiënte keuze.

Ik moet daarbij ook benadrukken dat het een werk van jaren is om organisaties bij elkaar te brengen. Dat gaat over cultuur, structuur en mensen die weer hun plek moeten hebben. We moeten dan wel zeker zijn dat het een goede beweging is, want anders is men 10 jaar kwijt zonder iets te veranderen.

We moeten ook weten dat de vele diensten die er vandaag zijn, om goede redenen ontstaan zijn. En het is een rijkdom dat wij zoveel diensten hebben. Er wordt soms gezegd dat er heel veel online-chathulpverlening bestaat. In zekere zin vind ik die kritiek terecht, maar anderzijds denk ik dat het belangrijkste is dat een jongere ergens terecht kan. Achter de schermen moeten wij er dan voor zorgen dat er verbindingen ontstaan.

We hebben de slinger te veel laten doorslaan naar versnippering. Tegelijkertijd zal er nooit één *one-size-fits-all*-benadering zijn om al die kinderen, jongeren en gezinnen te benaderen. We zullen het juiste evenwicht daarin voor ogen moeten blijven houden.

Liesbeth Kennes: Er werd gevraagd of er een soort van expertisecentrum voor seksueel misbruik moet komen. Ik sluit mij aan bij de collega: absoluut niet. Dat zorgt immers weer voor versnippering en het gaat leiden tot handelingsverlegenheid.

Wat zullen de mensen dan immers doen? Ze zullen zeggen dat er een expertisecentrum seksueel misbruik is, waardoor ze weer die *bystander* worden en men weer dezelfde dynamiek ziet die men dan ook bij professionele organisaties ziet. Zeker vanuit de vaststelling dat er bij seksueel misbruik meestal ook een fysieke factor en sowieso een emotionele factor is, lijkt mij dat dan net heel erg ingaan tegen de manier waarop die problematiek is verweven met het contact.

We mogen ook niet vergeten dat de persoon die het misbruik pleegt, vaak ook heel veel andere rollen heeft ten aanzien van het kind, of die persoon nu een leerkracht, een sportbegeleider of een ouder is. Men moet dat kunnen benaderen vanuit een multiproblematiek. Vaak speelt daar ook een drugsproblematiek of een financiële problematiek. Door dat uit elkaar te trekken en dat op seksueel misbruik te polariseren, denk ik dat men net meer handelingsverlegenheid krijgt. Men

moet dan immers al heel snel benoemen dat men zich zorgen maakt over mogelijk seksueel misbruik, terwijl het vertrekpunt moet zijn dat het niet goed gaat en er wat aan de hand is. Dat kan beter vanuit een breder perspectief bekeken worden.

Deborah Van Humbeeck: Maar ze zijn zeker welkom bij het CLB.

Katleen Bury (VB): Ik dank de sprekers. Ik dacht eerst het woord niet te nemen, omdat ik een enorm déjà-vugevoel had. We hebben bepaalde sprekers hier immers al gehoord, nog tijdens de coronacrisis. Mijnheer Stroobants, ik herinner mij dat u achter uw scherm zat en exact dezelfde bedenkingen maakte. We hebben die toen met de verschillende fracties allemaal opgelijst en daar heel hard aan gewerkt.

Het ging toen over intrafamiliaal geweld, maar we zien vandaag heel veel terugkomen en eigenlijk is daar bitter weinig mee gedaan. Dat is zeker geen vingerwijzing naar u. U zei toen dat u niet met de vinger wou wijzen, maar u had dat zeker mogen doen, en zelfs nog veel harder. We zien regeringen die stagneren, we zien een 1712-nummer dat nog altijd niet 24 uur op 24 beschikbaar is en vluchthuizen die nog altijd niet gratis zijn. Dat zijn allemaal zaken waarover ik mij boos maak, omdat er geen vooruitgang mogelijk is.

In politieke kringen zegt men dan dat men ons vaker voor voldongen feiten moet plaatsen. Ik hoor het hier graag van collega Verherstraeten, maar wat hebben wij dan al die jaren gedaan? In 2019, 2020 en 2021 hebben we onze conclusies geformuleerd, maar als ik alle punten er nu bij haal, dan is het heel triestig te moeten vaststellen dat er daar heel weinig mee gedaan werd.

Wij zien dat in Spanje en in Frankrijk de gespecialiseerde familierechtbanken enorm goed werken, precies omdat er daar een correctioneel luik aan verbonden is. Als daar families binnenkomen, weten ze wat er aan de hand is. Hier is de familierechtbank nog altijd een zaak van burgerlijk recht, en is er niets geweten over andere problemen.

Die zaken zijn aangehaald. Wij hebben ze met onze fractie bepleit, maar dat is toen niet eens in de aanbevelingen inzake intrafamiliaal geweld terechtgekomen. Ik vind dat zeer spijtig. Wij weten nochtans dat dit een groot deel van de oplossing zou betekenen.

Er zijn natuurlijk stappen in die richting gedaan. Er is nu wel beslist dat bemiddeling uitgesloten is bij intrafamiliaal geweld, maar voor de rest zie ik heel

weinig.

Een andere bedenking die ik maakte, omdat ik daarop geen zicht had, ging over een gesloten vergadering in het Vlaams Parlement, waarbij ik graag aanwezig was geweest. Die ging over de werking van het VK en de betrokken diensten.

Er was toen wel wat kritiek. Wij hebben daar geen zicht op. Vandaag worden hier zaken besproken, maar hoe kunnen wij aan die info komen, zodat wij daarmee ook aan de slag kunnen gaan? Hier zien we weer een parlementaire versnippering, die ons niet verder brengt.

De voorzitter: Dat was uw enige vraag, meen ik, mevrouw Bury? Voor de rest ging het om een bedenking?

Ik zal erop antwoorden. Wij hebben bij heel wat instanties cijfergegevens opgevraagd. Die komen stilaan binnen. Heel veel informatie is terug te vinden. Ik kan u alle links bezorgen, maar u kunt die perfect terugvinden. Bij de inleiding is er ook informatie meegegeven.

Als u nog andere informatie wenst, mag u mij gerust een mail bezorgen om te zeggen wat wij nog moeten opvragen. Dan vragen wij dat ook op. Maar ik meen in alle eerlijkheid dat er vandaag al een duidelijke toelichting is gegeven.

Wat de cijfers betreft, die komen er nog aan, mevrouw Bury.

Katleen Bury (VB): Op die gesloten vergadering met het VK mocht niemand anders binnen. Dat zijn zaken waarvan wij niet zomaar te weten kunnen komen wat de grote pijnpunten waren of welke dossiers daar een probleem vormden. Daar geraken wij niet zomaar aan.

Hier kunnen wij ook zaken achter gesloten deuren behandelen, maar als wij niet echt de vinger op de wond kunnen leggen, is het wel moeilijk aan het werk te gaan.

De voorzitter: Dat gebeurde op het Vlaamse niveau, het was een Vlaamse commissie.

Ik kan er niets aan doen dat die commissie achter gesloten deuren heeft vergaderd.

Wij hebben vandaag aan onze sprekers gevraagd niet alleen hun werking maar ook een aantal pijnpunten mee te geven. Dat hebben zij gedaan. Het zou mij verbazen, mochten er nog andere pijnpunten zijn, dat zij die hier niet naar voren zouden hebben gebracht.

Ik kan de vraag meteen stellen. Mochten er nog andere pijnpunten zijn, die enkel in een zitting achter gesloten deuren kunnen worden aangegeven, dan kunnen wij natuurlijk onze deuren ook sluiten. Dat is geen enkel probleem, mocht dat nodig zijn.

Ik heb die vraag of bemerking dat zoiets nodig zou zijn, echter niet gekregen. Mocht er daarover een zekere drempelvrees bestaan, dan hoor ik dat graag. Mochten er nog andere pijnpunten zijn die niet zijn aangehaald, laat u dan vooral niet tegenhouden om ze nog te geven. Het is voor onze werkzaamheden immers belangrijk dat wij ze kennen. Wij kunnen dan proberen daarop aanbevelingen en antwoorden te formuleren.

Deborah Van Humbeeck: Mevrouw de voorzitter, ik wil daarop antwoorden, omdat ik een van de personen ben die heel kritisch sta tegenover die diensten en tegenover het VK.

Ik heb er met verschillende gewerkt. Ondertussen is de relatie heel goed. Ik ben echter ook tot de constatacie gekomen dat bijvoorbeeld het VK Oost-Vlaanderen, waarin ik een aantal jaar heb meegedraaid, een aantal zaken echt niet kan opnemen. Zij zijn met te weinig personen die voor heel Oost-Vlaanderen moeten functioneren. Het gaat over 16 personen, inclusief de directeur. U kunt zich voorstellen dat in het hulpverleningslandschap twee tot drie personen afwezig zijn, waardoor dus een dertiental mensen het werkveld van heel Oost-Vlaanderen moet bedienen. Dat gaat gewoon niet.

Bij het CLB waren wij erg kritisch, want wij vonden dat het niet kon dat al die kinderen in de kou bleven staan. Wij hebben daarover gesproken. Wij begrijpen ook waar die toestand vandaan komt. Het feit dat zij met zo weinig zijn, blijft echter een probleem, waardoor kinderen in de problemen zitten. Dat was zeker een van de pijnpunten. Wij begrijpen ook waar een en ander vandaan komt.

De **voorzitter**: Voor een goed begrip, het is alleszins niet de bedoeling dat wij hier het VK gaan doorlichten. Dat is niet onze taak en evenmin onze opdracht.

Tim Stroobants: Mevrouw de voorzitter, ik wil daarop heel kort reageren, ook vanuit mijn overtuiging in de werking van de Vertrouwenscentra. Voor mij zijn hier geen thema's niet aan bod gekomen die van belang zijn en die daar wel zijn besproken.

Waarom was dat een besloten zitting? Het ging over één casus, waarvoor het beroepsgeheim gold. Daarbij is achter de schermen een

zorginspectieverslag en eigen interne *case review* gedeeld. Dat kunnen wij niet zomaar delen, want in dat geval gooien wij alle juridische bepalingen overboord.

Dat is de reden. Indien u daarover nog meer wil vernemen, dan wil ik daarop gerust dieper ingaan, niet alleen binnen het huidige gebeuren. Wij zijn daarover heel transparant. Er zijn een aantal vragen over de kwaliteit gesteld.

Daarnaast zijn er ook heel veel goede zaken in die sector aanwezig, die ook verder uitgebouwd moeten worden. Kritiek is ook een engagement om een verdere verbetering mogelijk te maken. Het is in ons eigen belang dat we daar heel transparant over zijn.

Ik wil ook een stukje meegeven onder ede. Hier zijn heel veel thema's gepasseerd die ook daar gepasseerd zijn. Het gaat over kwaliteit, over familierechtbanken enzovoort.

De **voorzitter**: Dank u voor deze verfijning. Zijn er nog opmerkingen of vragen, collega's? Neen? Dan dank ik onze gasten voor hun tijd, hun inzet, de voorbereiding, maar vooral voor de zeer boeiende uiteenzetting en de vele informatie die zij ons hebben gegeven. Ik ben ervan overtuigd dat dit ons zeer zal helpen bij onze werkzaamheden. Bedankt daarvoor. Dank u ook voor het harde werk dat u op het terrein verzet, want laat ons niet vergeten dat het zonder mensen als u en uw inzet, waarvan we vandaag een deel hebben mogen zien, allemaal nog veel moeilijker zou gaan.

Volgende week maandag zetten wij onze werkzaamheden voort, collega's. Ik wens u een goed weekend en een veilige thuiskomst.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 15.53 uur.

La réunion publique de commission est levée à 15 h 53.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Tim Stroobants

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Deborah Van Humbeeck

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Liesbeth Kennes